

ПАРАКЛИСЪТ

Романът **Параклисът** е вдъхновен от Отца и Сина, и Светия Дух, написан е от Николай Савов, издаден е от Издателска къща СТЕНО в гр. Варна, редактор на романа е г-н Валери Станков. Корицата и книгата са оформени художествено от автора, коректор на текста е г-жа Зоряна Стоянова, подготвена е за печат от г-жа Марина Стайкова в офиса на Издателска къща СТЕНО. Отпечатана е в печатница КОРС - Варна. Романът притежава международен стандартен номер ISBN 978-954-449-486-5 и е поставен най-смирено на вниманието на уважаемия читател в края на месец август 2010 г.
Бог да благослови Валентин Спасов!

Съдържание

5	74
От автора	Вест
8	75
Великден	Нощта на Сатаната
12	79
Луцифер	После-е-е
14	83
Архимандритът	Обещание
16	94
На Голяма Богородица	Сам
20	97
На другия ден	В двора на черквата
27	101
Черното воинство	Ти, Който си на небето
36	102
Покана	Спасение
37	110
Заупокой	На другия ден
45	115
Дърводелницата на Йосиф	Молитва
61	118
De profundis	Битката
66	125
Елои, Елои...	Среща в параклиса
72	129
Привечер	Епилог

Със зло се почва – другото е мрак...
Уилям Шекспир, „Макбет“

От автора

Вимето на Отца и Сина, и Светия Дух. Преди и дума да напиша, искам още в самото начало да споделя с уважаемия читател, че ми е доста трудно да определя дори и за себе си коя от всички необикновени, странни и ужасяващи случки в тази история действително е протекла пред очите ми. Коя от тях е постъпила вярно или изкривена, или само привидно реална в удивените ми сетива или пък е била отразена под някакъв непонятен ъгъл в огорченото ми съзнание, тъй като за повечето от нещата, които преживяхме аз, пък и целият град, нямам никакво обяснение, макар паметта ми все още да раздишля и осветява и най-дребния детайл от тях. Твърде лесно би било да успокоя уважаемия читател и да го подведа, че всичко тук е измислено от мен, за да му внуша страх и ужас и да го предпазя от грешна стъпка или от внезапна среща с отвъдното, или да го предпазя от среща с превъплъщенията на Сатаната, както и от внезапна слепота при среща с доброто. За съжаление не бих могъл да посоча такава цел, а и не смятам, че тя съществува. Бих могъл да се постарая да обрисувам по-детайлно струпаните в дълбините на подплашената ми памет случки – или поне онези от тях, които, трополейки, минаха с пъкленска и съвършена

безпощадност пред очите ми, – както например случката в деня, когато минавах край храма „Свети Георги“ и усетих как въздухът под кестените пред храма се втвърди, запраща и заизбухва сред синни искри и задушливи кълбета дим, подобни на влажни бенгалски огньове, а през вратата на черквата излетя уродлива птица и пред удивените ми очи се заиздига високо в небето, докато изчезна още по-високо в маранята на синьото небе и някъде далече над него.

Много време си спомнях този ден, защото след него аз действително усетих глуха тревожност да обхваща хората в града, те не я разбираха, но понякога разговорите по улиците и в кафенетата внезапно и необяснимо секваха, хората се взираха безпомощно един в друг, тишината ехтеше между тях, страх и безпокойство изпиваха кротката и домоседска приказка и делничното доверие в очите им. Това видях. Бях и един от първите, които научиха за каменната плоча, намерена сред римските руини, с начертано на нея името на Дявола и имената на неговите превъплъщения едно под друго. След това и аз, и много други хора с по-изострени сетива дочувахме подземни трусове, подобни на боботещи закланяния, идващи от центъра на земята, звън на камбана чухме откъм отдавна съборена черквица сред руините на Вароша и непонятен и провлачен крясък, идващ откъм мъглите край езерото, повтарящ протяжното „А-а-а-о-о-о, а-а-а-о-о-о...“ като изтрит от времето въпрос „Защо, защо-о?“.

След това никой не разбра как точно и с каква сила някой призова Принца на мрака в нашия град и защо Сатаната пристигна с цялото си воинство и

с всичките си превъплъщения: с Веелзевул – господаря на мухите и на вавилонския мрак, нахлузил огромни потури и морава антерия, с Бегерит – чудовищно зла и грозна като измислена от болен мозък птичка, допълзя и смразяващият Асмодей – най-зловредният от демоните на Сатаната, пристигна и Лилит – похотливата детеубийца, демонът-вестител. Кой от нас, временните, слаби и уязвими гости на тоя свят, би могъл да обясни защо беше това сатанинско струпване в кубетата и в подземията на най-голямата черква в града, в дома на архимандрита, на моравата в двора на друга една красива черква и в душите на безброй християни? И кой от нас би набрал смелост да погледне злото в очите или да произнесе името му, или да тръгне срещу него, или да тръгне срещу обладаните и обезумели нещастници, които до предния ден са били примерни в Бога свещеници, кръщаващи младенците в Негово име? Никой. Ето затова аз и не помислям, че бих могъл да бъда полезен на уважаемия читател с някакво обяснение за това, което успях да запиша въпреки плашещата несигурност на мислите и коварната двуличност на думите.

Моля уважаемият читател да ми прости липсата на извод в написаното или поука, която да бъде добра за всички. Моля го също така да не добавя, нито да отмахва нещо от написаното, нито пък да променя нещо в него, за да не може разслаблен или временен човек да определя напразни ли са били или не ужасът и страданията на много, много хора, но нека само времето да каже. И да остане истината такава, каквато си е била, каквато я знаем и каквато ще бъде никога и присно, и вовеки веков, амин.

Великден

Небето над града беше облачно и сиво, само по средата светлееше, сякаш котка беше стъпила накриво и издраскала няколко тънки и успоредни линии. Над тях и по средата на небесния купол се криеше слънцето и в някаква своя забава ту потъмняваше, ту просветляваше късите дракотини и като в стара щампа опваше дълги лъчи през тях. Лъчите минаваха през облаците, достигаха вековните камънаци около ниската и сбутана между стари римски съборетини постройка на черквицата „Свети Георгий“ и кротко спираха при железния кръст на нейния покрив. Денят беше сумрачен, но мощни и чисти потоци светлина струяха през квадратните прозорци, обливаха лъснатите до блясък кристали на малкия полилей, разсипваха се по среброто на иконите, по златото на олтара и попиваха с топла въздишка в резбите на аналоя. Чистота и светлина имаше в черквата, пълна с хора чак до тежките пердета и масивната врата. Къси фрази от молитва, кратко шъткане и напрегнато почукване на пръчка се чуваше от малкия хор, подреден в миниатюрното балконче в дъното на черквата. Деца с венчета на главите тичаха между хората, изнервяха част от тях и веселяха другите. Тук бяха градските първенци, областни управници, тежки търговци и бизнесмени с жените и децата си, хора на изкуствата от най-висш ранг, а четирима хаджии се бяха подредили и притеснено очакваха да пришеят заедно с черковния хор. И всички очакваха своя свещеник.

Не чакаха дълго. Заискри тържествена тишина, вратичката се отвори с нямо скръцване и свещеникът застана пред олтара. Беше с блестящи одежди и всички в черквата си казаха, че носи с еднакво достойнство както достолепната одежда, с която служи пред Бога, така и всекидневното черно расо, с което никога не се разделяше. Присвил късогледите си очи, свещеникът започна своята проповед. Той се взираше в лицето на всеки един от богомолците, търсеше погледа му и когато го откриеше, му се усмихваше, после обхождаше залата с очи:

– ...Защото вярата се изпитва чрез дела – говореше той, – нещо повече дори: чрез делата тя става съвършена. В седмата неделя след Петдесетница на Света литургия ще чуем от Евангелието според свети Матей за оня разговор, който Спасителят има с двама слепци. Те го молеха за изцеление, тогава Той ги запита: „Вярвате ли, че мога стори това?“. Един гълкувател на този текст пише следното: „Хората казват: „Първо да видим, пък след това ще повярваме“, Бог обаче казва: „Първо повярвай, а след това ще видиш“. За скептика и безброй уверения няма да бъдат достатъчни, за да повярва. За нормалния човек вярата е „шестото чувство“, чрез което разбираме и откриваме света по-пълно и по-истински. Апостол Павел пише в Посланието до евреите: „Който дохожда при Бога, трябва да вярва, че Той съществува и възнаграждава ония, които го търсят“.

Свещеникът протягаше ръце, движенията му бяха къси и пестеливи, той отпращаше въпроси към хората, към себе си и към небето, на някои

въпроси сам отговаряше, на други – не, протегнатата му ръка с обърната нагоре длан сякаш подхващаше и придърпваше разстоянието между себе си и хората, то изчезваше, после ръката се свиваше и се прибираще, сякаш прибираще тези разстояния в някакви тайни дълбини на дрехата, за да се съхранят за други, по-тежки времена, когато – не дай, Боже – злото нахлуе и завилнее в храма, а тези разстояния да му потрябват, за да предпази себе си и другите от зъбите на злото.

След това хаджините зачетоха един през друг от светите книги, хорът подхващаше напевните им фрази и призоваваше миряните да се изповядат Богу, а свещеникът се вираше в хората, протягаше ръка и проповядваше, свещите кротко пукаха и носеха молитвите към купола на храма. Дарба имаше свещеникът на тази черква. Бог беше му дал най-святия талант – да разказва на хората за Него и за Сина Му, и за Светия Дух, за светините, за мъчениците на вярата, за светлата радост от Божието служение, така да им разказва, че леко и без съмнение като сухи буци чернозем душите им да попиват думите му. Събрали се в черквата очевидно вдъхновяваха свещеника, той ги обичаше, те знаеха това и го слушаха внимателно, защото всеки чуваше неща, които е мислил, когато е бил сам със себе си, и заради които идваше в тази черква. Тук всички се чувстваха като при добър и смирен приятел, който е помел дома Божи и е поканил гости на празника на Стопанина. В проповедта му имаше топлина и вяра, много истинска и лична, дълбока и непреклонна вяра в Създателя, в Неговата прошка и доброта.

Потънали в дъното на светлинния кладенец, свели глава и заслушани в проповедта, миряните рядко вдигаха глава към купола на черквата или към нейните малки прозорци. Ако някой обаче се беше вгледал в мрака над полилея и в ехото на куполния мрак над него, щеше да забележи на перваза на ъгловия прозорец свита и напълно слята с тъмнотията малка черна птичка, обвита с прилепови крила и обърната с гръб към олтара. Келявата перушина на главата ѝ се сипеше в изненадващо искрящи тъмносини перца над малки, зли очички и над здрава, гърбава човка с фини ноздри. Стегнатите черни крила обвиваха умалено тяло на синкавосив кокалест козел с окапала козина и с миниатюрни сцепени копита, яростно забити в камъка на перваза. Птичката въртеше неспокойно глава, тялото ѝ се тресеше, сякаш страдеше предсмъртно, човката ѝ издаваше непрекъснат съсък и очите ѝ скачаха като подивели оси над главите на хората. Рядката, искряща перушина на главата ѝ се наежваше и спазъм набиваше главата ѝ в кокалестите раменца, когато отдолу се чуеше хоровото „Слава Тебе, Боже“ и „Господи, помилуй“.

Последните думи на проповедта бяха изпратени с много „Амин“, тихи молитви и началото на покъртителния тропар на свети Атанасий, започнат от хористите. Неговата безплатна мощ погали душите на хората, преплете се над тях като изящен и прозрачен бароков купол и може би затова никой не чу острия писък от перваза на прозореца и не видя черната топка, която се стрелна към тежките завеси на полуотворената врата.

Луцифер

Птицата прелетя над зеления двор, издигна се нагоре и още, и още нагоре, докато черквата заприлича на покрит с червени керемиди и полузаровен в римските руини каменен куб. Тя продължи да се издига, докато стигна кълбата на облаците, продължи нагоре със свистене, като пореше и превръщаше всичко по пътя си в мръсна пара и слuzеста суспензия, докато разределеният мрак и стерилният студ с дъх на фреон не охладиха нажеженото ѝ тяло. Над нея тъмнееше моравото небе с ярки бели звезди, а далече под нея трогателно и пухкаво със своята кобалтовозелена повърхност и бели облаци се смаляваше земята.

Тогава птицата пое дъх и нададе писък, а звездите върху небето се свиха като върхове на карфици и облаците около земята изведнъж посивяха и заизливаха тонове вода. Птицата летеше към центъра на небето, към лилавите дълбини на потока на времето и пищеше ужасяващо. Постепенно писъкът ѝ се уплътни и се превърна в рев, който премина в тътен, зад нея оставаха черни следи от горяща перушина, козя смрад и парчета от болезнено прозрачни криле, летящ гърбав клон се заби в случаен астероид и го пръсна на парчета. Към центъра на небето вече летеше страховит метеор от горяща сяра. Космосът се сви от болка и крапцата на небето потрепераха, когато врящата сяра се заби в потока на времето. После настана тишина.

И там, от дълбините на времето, над неговите разбити и объркани темпорални частици бавно се надигнаха две червени и немигащи очи, а по тях се стичаха мъглявини и първична лава. Очите погледнаха със злост и се втренчиха в далечната и пухкава, посивяла от страх планета, зениците се присвиха, думата „Мъст“ извибрира във вълните на времето. Погледът прониза купола на Земята и като изсушаваше короните на дърветата и вдигаше гейзери от пара в океаните, се плъзна по земята като влажна топка от сива мъгла. Безформената топка фучеше, търсеше и опипваше, бавно пулсираше и оглеждаше земята за някоя слаба и глупава, безволева и ходеща материя, просто устроена плазма, безличие от обществото на християните, което да превърне в нож, в двуостра брадва, в отмъстителя на Луцифер.

Не търси дълго. Съзря го в зеленината на уютен двор смирено, но сръчно да разчупва погача и да раздава парчетата, след това със загадъчна усмивка и не по-малко сръчно да разчупва добре опечено агне, напълнено с ориз и дреболини, с дребни като бонбончета арпаджичета, подправено с мащерка и люти чушлета и с немного джоджен, да подава едър къс и да благославя. Луцифер присви очи и зараглежда мястото – кокетна епископска вила, потънала в зеленина, далеч от шума на града, място за кротък разгул, светски разговори и несложен разврат.

Архимандритът

Луцифер сякаш се усмихна, докато разглеждаше разгърдената и замаяна от благост божа твар, която околните наричаха Високоблагоейност. Хареса му – сив човек, просто устроен и поставен по погрешка на високо място, джудже, навлякло суетливо дрехите на едър човек, за когото никой не се съмнява, че ще се върне някой ден, ще нахока дребосъка, ще прибере одеждите и ще върне достолепието им с гигантския си ръст. Личеше как времето, за което някой е накиприл и турил дядо архимандрит на високия стол, изтича и как никой не го търси, никой не го свързва с вярата си в Бога и не споделя с него нито страх, нито радост, нито мисъл за отвъдното.

Озадачен, Луцифер огледа годините зад архимандрита и отбеляза, че всъщност от нине и присно дядо архимандрит се интересува повече от отсамното, но никак от отвъдното, а се моли усърдно все така да си върви вовеки веков. Отбеляза колко важен е за него безцветният студ на двойната водка в кристална чаша, хубавата и изобилна храна, която сближава хората, отпуска душата и прави всеки средно едър мъж да изглежда в очите му забавен като Ганимед и красив като езическо божество. Всичко около Високоблагоейността диша земни блаженства и светска нега, те са го обсебили напълно, изцеждат силите му и затова, отбеляза си Злото със задоволство, службите в катедралната черква са вяли и неинтересни, малко хора ходят

на неделната му проповед, още по-малко дочакват измъчения ѝ край. И никой не вярва сериозно, че с мъка навързаните и с досада подредени архимандритски благословии тръгват към Божиите уши, че стигат до небесните селения и вършат там някаква работа!

Весела искра премина през окоето на Злото, сети се, че ако хората имаха способност да видят архимандритските слова, биха видели куци и слепи, морни и нестройни редици от думи да се подпират с мъка край олтара, да прелитат с трудни подскоци до вратата и без да поглеждат към небето, където отдавна трябваше да бъдат, да се пръскаат по кривите улици в търсене на други синтаксиси и други, по-полезни словесни комбинации.

Окоето примлясна от удоволствие, когато констатира, че архимандритът обича статуквото. И че той му служи вярно като голям и важен сегмент, и че статуквото му отвръща със същото – осигурява му спокойствие и добро име в своите доста поразтеглени рамки на приличието, не пуска светлина около стареца, когато това не е необходимо, и се забавлява, като рисува пред доверчивите му очи бляскави пътища, които стигат до хоризонта, а по законите на перспективата – и отвъд него, чак до патриаршеския жезъл. Но както се казва, човек предполага, дяволът предлага, а Господ разполага.

Развеселен от последните си мисли, Луцифер, Вселенското око на злото, впери мъртвата си зеница в мрака и процеди: „Тръгвай, Лилит!“ Синя искра прехвъркна в мрака, праметна се като палячо между два астероида и с кикот, подобен на плач, изфуча към Земята. Няколко дълги минути

след това в залеза на същия ден под изящната ренесансова сянка на смокинята в двора на епископската вила и на пет метра от дядо архимандрит тупна безформена топка мъгла, тя се разклати бавно, сякаш пое въздух, издигна се до върха на дървото и като сянка на змия се вейна в синьото небе.

На Голяма Богородица

В късния следобед на Голяма Богородица красивата и удобна лимузина на дядо архимандрит спря пред гаража на неговия дом, дядо архимандрит се измъкна от нея, освободи шофьора и точно когато тръгна към кованата врата, спря в нямо удивление. Следобедът беше топъл и дъхав, птиците пъгнаха клонците на кестените и лятното спокойствие беше омекотило всичко, дори и ъглите на сградите, но нещо не беше наред. Залюля го смъртно безпокойство, завладя го непознато чувство за вина и несигурност, той се огледа със страх и почуда – нямаше причина да се чувства така. Прехвърли в мисълта си отминалия ден и си каза, че всичко от началото на деня беше разположено на своето място – службата в Катедралата, празненството с големците, твърде добрият обяд, наистина всичко си беше както трябва, никъде не се забеляза и намек за гаф или за нещо зле свършено. Пак

се замисли дълбоко и не откри нищо, но това сякаш го подплаши още повече. Като се насилваше да овладее треперенето си, той натисна с две ръце кованата дръжка на тежката врата, влезе в двора и пое въздух.

В този миг някъде далеч зад него се чу надгробно пеене, архимандритът се обърна, стисна с две ръце железата на вратата и се втренчи през короните на кестените към сивата грамада на катедралната черква. Безмълвен мах на голяма черна птица току пред вратата го накара да онемее, той затвори очи и напрегнато се послуша. В началото само глухият градски шум оцветяваше въздуха, но скоро напрегнатият му слух долови ниско боботене откъм черквата и странно ехо изпод земята доту, сякаш страдащи хора си подвикваха нещо нерадостно в кънтяща зала.

Архимандритът отвори ужасен очи, гласовете попитаха обратно в земята, така както бяха изпъзнали от нея, и той веднага би се втурнал в къщата, ако не беше доловил из периферията на очите си слабо, почти невидимо движение в ъгъла на двора. Без да обръща глава, той различи между саксиите с алоето и наровия храст контурите на нещо черно и приклекло, обвито в прилепови крила и с дъх на блатна гмеж. Дядо архимандрит стисна очи и примигна, за да отпеди капките пот, които влизаха в очите му, събра всички сили и бавно обърна глава към саксиите, но там вече нямаше никого. Той пое дълбоко въздух, забърза се към вратата, влезе в сградата и продължи с бързи стъпки нагоре, взе на един дъх стъпалата за стаята си на втория етаж и с облекчение затвори вратата. Седна запъхтян

на един от тежките резбовани столове, въздъхна, внимателно погледна дългата си брада, прошарена на странни асиметрични пътечки, и се взря в нея с учудване – имаше усещането, че я вижда за първи път. С не по-малко учудване отбеляза и усещането, че вижда всичко наоколо за първи път – масивното бюро, огромно и направено за двацет души, скупчениите черни и подвижни сенки в ъглите, зеленеещи по непознат начин, с удивление отбеляза и надупчения от ярки звезди плътен мрак, паднал и застудял изведнъж отвън.

Внезапната тишина го скова и затова едва не изкрещя, когато няколко едри, полузамръзнали капки дъжд изтрополиха като изстреляни от картечница по стъклото. „Къде отиде летният ден?!“, с изумление се запита старецът и приближи към прозореца. Съвсем пред стъклото той спря като окаменял. Гъста мъгла беше покрила светлия допреди малко двор с асмите, яростни светкавици удряха върховете на боровете, по стъблата им се стичаше смес от разтопена смола и снежна вода. Архимандритът потрепера – в черните сенки на вековните дървета с подскоци на тичаща вълчица се мярна синьо лице с дълбоки бръчки край устата. Миг след това лицето се залепи за стъклото на пея разстояние от бялото лице на архимандрита, червените му очи направиха опит да излязат из орбитите, после заискриха и се втрещиха в него, разнесе се непоносима воня на гнилоч и разложение. Лицето бавно се извъртя и огледа стаята зад гърба му, след това се затресе в беззвучен смях, кожата му заигра и се развълнува, сякаш под нея се гонеха червеи. Устните му леко мръднаха и произнесоха нечуто:

– Аз дойдох, пратиха ме!

– Какво искаш...кой си ти? – ужасен прошепна старецът.

– Ха-ха-ха, какво съм искал – заимитира го лицето, като събра вежди по средата на челото си, после ги качи на върха на главата си и пусна два буйни потока сълзи от кораловите си очи. – Кой съм бил...Не ме познава... И какво да правя сега? Ще взема да се продъня в джендема...Ха, ха.

После изтри със замах мокрото си от сълзи лице със зелени подпухнали пръсти, от които капеше гъста белезникава течност, дива ярост изкриви чертите му, очите му смениха цвета си в палячовско розово, изскочиха от орбитите и като двама циркаджии се залюляха синхронно на прокъснати черни жили. Разводненото стъкло, което делеше архимандрита от ада отвън, се пръсна на парчета, старецът стисна очи, преплетените му пръсти изпукаха, а побелелите му устни зашепнаха бързо и безпаметно: „Господи, помилуй, Господи, помилуй...Господи, помилуй...“. Понесе го тъмнозелено течение, заблъскаха го върховете на гигантски тръстики, дочу жужене на водно конче и далечна песен под високия таван, провидя се наплетен от камъш параклис с чудна виделина в небето над него. Когато след половин час секретарят влезе в стаята на архимандрита, старецът беше коленичил пред прозореца, главата му почти опираше в пода, около нея бяха пръснати натрошени стъкла и той сякаш спеше. Отвън се чуваше упойващият дует на двойка розови скворци, секретарят се втрещи в прозореца, където върху едно от едро нацепените стъкла къса струйка жълта плазма невидимо бавно

се движеше и търсеше откъде да излезе. Обхвана го смътно безпокойство и той се надвеси над стареца.

– Какво Ви е? – попита със страх в гласа. – Да не Ви е лошо?

Старецът мръдна, постави бавно ръцете си на пода, постоя малко така, после обърна глава и отговори със спокоен и дори радостен глас, без да отваря очи:

– Не, нищо ми няма, молах се. Много се молах.

После бавно отвори очи и секретарят се отдръпна като опарен.

На другия ден

Рано сутринта на следващия ден дядо архимандрит отвори вратата към вътрешния двор на митрополията и внимателно пристъпи по пътеката между цветята. Без да бърза, летният ден напираше да подлуди всичко живо в двора, пъдпъдците в клетката в ъгъла вдигаха врява, скандал зрееше и между врабците в клоните на вековния бор. Още след втората стъпка архимандритът спря, внимателно се вслуша в птичата врява и небесната музика, която се сипеше като летен смерч над просторния архимандритски двор, после отново пристъпи и замря. Пред него бавно и величествено като

османска галера, движена от топъл вятър и слънчеви въртопи, пресичаше пътеката охлюв с навита като тюрбан кафява къща и вирнати към небесата пишала с фини, еволюирали очни сетива, поглъщащи света и излъчващи обич и разбирателство. За миг само погледите им се срещнаха, охлювът замръзна, пишалата му клюмнаха като стебла на изсъхнал босилек, гладкото му тяло отрази един ослепителен лъч и той направи опит да се прибере у дома. Но беше късно – излъсканата до блясък черна обувка на архимандрита скри слънцето, после бавно и дълго размазва върху пясъка щастливата допреди миг субстанция. Чак когато наби с тъмна наслада и последната молекула от охлюва в силиката на пътеката, дядо архимандрит осъзна, че е заграден от неестествена тишина, че вятърът се е прибрал някъде далеч и че никъде нищо не помръдва. Само един-единствен клон от дървото над него се люлееше така, сякаш някой подскача и увисва на него, тръска се с радост и пак увисва на пукащите клони.

В следващия момент небето притъмня, иззад наровия храст и саксиите с алое се надигна плътна сянка, тя изпълни целия навес, тръгна през двора и с тихо съскане мина през цветята и дърветата. Сянката спря пред нозете на архимандрита, запълзя по расото и с прохладно удобство обви меките му и обли форми. После над него отново затреця, сякаш гигантски криле се опитваха да се измъкнат от теснотията на клоните, а сянката, и без това кошмарно плътна, доби материалната твърдост на импрегнирана с катран кожа, груба козина го удари през лицето и той загуби съзнание.

Когато отвори очи, дядо архимандрит с изумление разбра, че е настанен удобно на врата на Сатаната и впила пръсти в здравата му като тел синкавочерна козина, лети над града. Дъхът му се отпусна, дишането му се кротна и той погледна надолу, откривайки с удивление, че дори и през мощния мах на черните криле пак вижда къщите, различава хората, чува думите им и чете мислите им. Крилата загребваха въздуха бавно и дълбоко и с всеки мах тялото на архимандрита се изгълваше с мощните вибрации на космическото зло, душата му усети желание – твърдо и прозрачно като диамант – да постави на колене всичко живо, да размаже като охлюви нещастниците там долу, да ги набива до последната им молекула в земните им нужди, докато забравят Небето и викнат „Осанна“ на Веелзевул и неговата армия.

Кратко стъписване, лек трус и грозно съскане прекъснаха мислите на отнесенния архимандрит и той погледна надолу. Летяха над черквата „Свети Георгий“, в двора на която близо до бухлатите чемшири разговаряха двама души – свещеникът на черквата и младо момче с тъмни кротки очи и благ израз на лицето. Архимандритът познаваше добре свещеника, познаваше и момчето – с топла доброта то попиваше думите на своя наставник и не криеше мечтата си да служи някой ден заедно с него в същата черква. Затова не изгърваше и дума от устата на любимия на целия град проповедник, стараяше се да говори като него, да мисли като него и да вярва като него. Неведнъж биваше гост на дома му, в семейството на свещеника го приемаха като свой син.

Сатаната махна с криле и скри слънцето, тялото му се сви като футболна топка и полетя надолу, после пое въздух и се смали колкото малка, грозна птичка със зли очи, птичката размаха прилепски криле над момчето и като застина в тъмен ореол около главата му, изсъска с капеща като сярна киселина ирония:

– Този е моят възлюблен син, този ще смени търговеца от Искарот!

После загребва въздух, махна криле и отново целият град беше под обширните плюющиящи криле на Веелзевул. Тъмно задоволство все още тресе раменете на Сатаната и той с удоволствие се изплю надолу, там, където млад свещеник с къса брада пресичаше улицата. Черната плюнка летеше и растеше, и се втвърдяваше, постепенно тя доби форма на пистолет с удобна дръжка, пистолетът изсвистя край жиците на тролейбуса и някак кротко, крепко и внимателно тупна на кръста на младия свещеник, който бързо придърпа расото си върху оръжието, прекръсти се с благодарност и изчезна под короните на дърветата.

Този път дядо архимандрит усети бурята отдалеч. Първо изпод него се дочу глухо ръмжене, след това зловни вибрации разтресоха летящия звяр, съсък и писък изгъланиха пространството между небето и земята и грозен кози врясък оглуши стареца окончателно. Той погледна надолу и откри причината в градската градинка, където малка Божествена служба, смирен заукой пред паметника на руския генерал граф Игнатиев беше събрал в алейта шепя хора. И сонм от ангели над тях беше събрал заукокой, а ангелите вееха с крила и

слушаха умислени кроткото „Вечная память“. Цял отдаден на службата и целият превърнат в молитва към Бога за душата на светлия граф, пред паметника беше коленичил свещеникът от черквата „Свети Георгий“. Бяс затресе Веелзевул, бяс затресе и архимандрита, качен на раменете му. Застинал за миг над градинката, Сатаната изфуча, махна яростно с криле, дядо архимандрит загуби сваят, затвори очи, залитна и политна. Крилете направиха завой, минаха над групата, унесена в заупокоя в градинката, разгониха безплътните Божи пратеници, кръжащи над паметника, и се издигнаха в небето. Огнени букви се изписаха в затъмненото съзнание на летящия към земята духовник: „Искам този пеещ човек, искам го на колене, искам неговата черква, искам неговото стадо, аз да го паса, аз да го пека...“

Дядо архимандрит падаше и падаше надолу, вятърът свиреше в ушите му и сякаш това нямаше да има край, когато се реши и със страх отвори очи. Обгърнаха го мрак и тишина и когато се огледа, се видя седнал на царския трон в катедралната черква. Беше натъкмен в най-златотъканата, най-пищната, най-златночервената одежда, от която дори той изпитваше мистичен страх – нещо му подсказваше, че и Бог го харесва в тази дреха. Цареше пълен мрак, не проблясваха свещи, градът зад стените сякаш не съществувахе, тъмнина беше натъквана в стъклописаните прозорци. Единствената светлина идваше от стола срещу него, където – ограден с оскъдно зеленикаво сияние и изпружил крака – люпеше семки толкова странен тип, че дядо архимандрит се облепци. Човекът беше накривил на главата си огромен копринен каскет в стила на

френските каскети от 50-те години, широкото му като тепсия лице беше белосано и гримирано като японска маска, зад ухото му стърчеше затъкнат каскамфил. Облечен беше с бяла кенарена риза, отрупана с българска бродерия, широка и колосана яка подпираше бичия врат, а подпряна на яката, бавно се движеше здрава и масивна челюст. Върху ризата странныят тип беше навлякъл тъмносиня салтамарка, обточена с черни гайтани, под нея червенееше домашно тъкан, много широк и очевидно безкрайно дълъг пояс, увит около тантуресто тяло, под него се спускаха просторни дънести потури от груб кафяв шаяк. Късите му крака бяха обути в позитрити шарени терлици с избродирани на кръстат бод слънце, луна и няколко измъчени звезди. Дядо митрополит се втренчи в него. Нищо не мръдна по бялото варосано лице с изражение на тухлен зид. Дебелите пръсти на отруден селянин поднасяха семки към устата, белите устни изплавоаха на пода шлюпките и единствено дебелашкото любопитство в силно гримираните очи сякаш подсказваше покана или поне възможност за разговор.

Решен да вземе най-последователно инициативата в свои ръце, дядо архимандрит се прокашля, направи неясно движение с ръка, сякаш посочва с пръст тантурестия светилник срещу себе си, и попита несигурно:

– Ти...Вице... най-накрая дяволът ли сте?

– Да – прозвуча неочаквано звучно гласът на селянина, а в погледа му се мярна хищната интелигентност на промъквач се вълк.

– Избрали сте ме... някак, госпо...Ваше ве...? – със страх и угода в гласа запита старецът.

Селянинът кимна едва доловимо и като върна в погледа дебелашкото любопитство, отговори насмешливо със същия еклив глас:

– Избрал съм те, призвал съм те, обладал съм те, както предпочиташ – наклони глава на една страна със същата насмешлива замисленост и добави спокойно, без да показва, че чака отговор: – Ще те направя цар. Ще имаш много милиони поданици и те ще изпълняват всяко твое желание – чу се далечен тътен и старецът потръпна, когато дебелакът втренчи в него неочаквано зъл поглед, макар да изглеждаше, че гледа някъде през него: – И ще бъде вечен мрак, и властта ще е в материята, а материята ще е във властта навсякъде, ей сегинка и веќе веков.

После, без да поглежда недоумяващия старец, избърса ръцете си една в друга, изтърси от дънетите си потури семки, шлюпки и боклуци и се надигна – беше още по-тантурест, отколкото изглеждаше на стола. Скръсти ръце и погледна нагоре към царския престол, където всред злато и червено се извисяваше архимандритът, изведнъж направи несръчен поклон и с недосялан театрален жест насочи широко разперените пръсти на двете си ръце към олтара. Отначало нищо не се случи. След това се чу тихо скърцане и пукане, сякаш позлатените дъсчици на рамките и резбованите конзоли на арките се питат колебливо дали да не се разглобят, и изведнъж лепилата и малките криви гвоздейчета се разхвърчаха и изчезнаха в нищото.

Олтарът се срути на прашна и златиста купчина дървени отломки и митрополитът ахна, като видя зад купчината черно, мъртво и безкрайно

зимно поле, по което се гонеха набити със сняг кълба от клони и треви, и крайт на полето не се виждаше, сякаш някой беше преместил черквата наред сибирска пустош, ледена и мъртва. Студ като прозрачна стена нахлу от полето, ято врани влетя с грак в храма и се заблъска в полиенте, кристалите зазвъняха, вятърът разлюля пердетата и плътните завеси на вратата, наблъска вкочанени тръни в нозете на архимандрита, малки преспи обрамчиха краката на столовете и свещниците.

Черното воинство

Дядо архимандрит се надигна схванато от престола, слезе като хипнотизиран по трите стъпала и се приближи до прага на тъмното поле, там, където вятърът и снегът трупаха скърцащи преспи, и се вгледа невярващо в безкрая на зимната пустош. Загърнатата зиморничаво в дришави облаци, малка премръзнала луна осветяваше пространството и по него, докъдето погледът стигаше, се виждаше само безкрайно ледено поле, няколко потрошени каменни надгробия и сажденочерно небе над тях. В началото архимандритът гледаше неподвижен и с широко отворени очи мястото, където неведнъж беше служил Богу и където сега се гонеха вятър и тръни, и трудно разбираше откъде

идва това тържество в душата му и дали точно това не означава да си обладан от Сатаната. Той засланише очи с две ръце, вираше се и търсеше къде свършва леденото заустение, има ли изобщо край и като не го откри, се запита какво ли ще стане след това.

След това душата му се пробуди и разтърсвана от грозен лай и езически проклетия, се измъкна от вцепененото му тяло, изви се над него в гърбава сянка, около нея затръбиха фанфари, тя протегна безплатни ръце, плъзна се в надгробната пустош и се разтвори в центъра на безутешния пейзаж. И там където тя изчезна, мъртвилката оживя и бавно се раздвижи, набра сили и изригна с рев към черното небе, сниши се и пак изригна, и пак, и пак, като пръскаше мирис на дзифт и прегорена плът.

Подпрян на каменната колона, селянинът наблюдаваше насмешливо черупката на натруфения архимандрит и когато улови празния му поглед, хвърли семките, които чоплеше, и се наведе, взе буца пръст и комично разядосан, я хвърли към тътенция гейзер. Глух тътен подсказа, че ще последва нещо ужасно, и в следващия миг силен трус разтърси дебелите стени на храма, последва трясък, който срути на мегалитна купчина каменните колони на черквата, от небето се чува апокалиптично стържение и кикот, полетя отвисоко и разпадайки се на едри късове, на пода се разби куполът на черквата, с неопишум гръм зад вратата се стовари десеттонната камбана. Фанфарите в душата на архимандрита извиха в неистово кресчендо, очите му зафосфорисцираха, демон, яростен и бързоподвижен, се загърчи в неговото тяло, втрени се през

очите му, размаха ръцете му и запрати грозно изкрещяни команди в оживялото заустение на мястото на Божия олтар.

– Излизайте! Хайде, излизайте, по дяволите! – кресчеше той с неистова енергия, без да знае на кого кресчи и защо те да излизат. – Искам ви всички тук, край мен, всички вие зли и послушни...

В средата на полето катраненият гейзер слушаше и мъчително вдъшваше ледения въздух, с пъхтене го издишваше и бълваше валма от смрад и сира, докато най-накрая пое дълбоко дъх, изрева с цялата мощ на разбудената Геена и сцели земята на пет озъбени лъча, от тях изригнаха лава и кръсъци, излетяха сапунени мехури, в които се блъскаха и пищяха сиви сенки, а мехурите се шмугнаха в прахолящите и стърчащите греди на съборената черква. Лавата свистеше до небето и осветяваше непознати съзвездия, заедно с нея хвърчаха рогати създания, парчетини от медни съдове, огнени топки от врящ катран и сира се сипеа навсякъде.

– Ето те и тебе, Геена огнена, ето те и тебе, Абадона, Хаборим, Саммаел, Асмодей – шепнеше заклинателно архимандритът, – излез, Бегерит, Риммон и Нергал...

Червено зарево освети вътрешността на катедралата и накара лицата на светните да закинат в усърдно и безсмислено движение нагоре и надолу. Минута по-късно цялото поле до хоризонта представляваше врящ и кипящ океан, над него се носеха стенания, милиони обезумели погледи се втреничаха в архимандрита, плътен черен облак от димяща кръв и опърлена пърчовина се простря в черквата и бавно се материализира на мястото на

купола, по него изгъкнаха рисунки на неприлични сцени, вещерски заклинания го обиколиха околоръст, сляпа пророчица заговори с гласа на отдавна умрели хора.

Без да бърза, селянинът отново изтупа потурите от шлапки и боклуци и като си светеше с ярки и назъбени светкавици, навлезе в полето и приближи до петогълната форма, изригваща лава и кошмари. С енергично движение, с каквото в друго време и по други ниви може би е хвърлял семена за посев, той замахна и огънят изчезна, сякаш никога не е бил, и настъпи тишина. Тогава отдолу от дълбокото, чак от сърцето на земята, се чу шумолене, сякаш някой търкаше и мачкаше черен креп и лъскава коприна. Изведнъж коприната се разпра, бездънният мрак изригна милиони същества, подобни на черни запетайки – със сцепени езичета, с остри зъбки и зли очички, с тънки миши опашки с отровна стрела накрая. Оформяйки светкавично групи, роти и бързоподвижни полкове, те покриха стените и прозорците, натрупаха черен подвижен килим върху мраморите на пода и направиха плътен кръг около дядо архимандрит. Тъмният бяс в очите на стареца беше изсветлял и той погледна въпросително Сатаната.

– Ти ги повика – каза бавно и екливо фолклорният дебелак. – Това са моите зли и послушни войници, паяците на Веелзевул, аз съм във всеки един от тях и за тях няма прегради. Аз ти ги подарявам – направи той щедър жест към пода и към стените на черквата. – Заповядвай им. Насъсквай ги. Те влизат в главите на хората и тогава тези хора са твои. С всяка молекула на своите временни и

глунави тела човещите на този град ще бъдат твои – изведнъж обаче сякаш искра заседна в кривото гърло на селянина, той пое дълбоко въздух и изхъхри свирепо: – Но те са малки хора... кха-кха...

– Да те потупам ли по гърба? – попита съчувствено дядо архимандрит.

Другият махна с ръка към гърлото си и продължи с метален и еклив глас:

– ...И ще си останат малки хора, ненужна тлен са те и не те ми трябва. Аз искам онзи пеещия свещеник, искам го на колене, искам неговата черква, искам неговото стадо, аз да го паса, аз да го пека...

В това време върху тежката дървена порта в дъното на черквата се чу плахо почукване и дядо архимандрит обърна глава към плътния мрак на храма.

– Кой ли ще е? – попита той.

– Не можеш сам да свършиш цялата работа – поклати глава Сатаната. – Пратих да повикат помощ.

Този отвън натисна плахо бравата и по шума се позна, че вратата се отвори, някой се промуши през нея и псувайки тихо под носа си, запристъпва опипом в тъмното, разбутвайки с крак черните твари по пода.

– Кой ли ще е? – повтори архимандритът, взирайки се в тъмното. – От твоите ли е?

– Не, от твоите е – отвърна насмешливо шишкото.

Той погледна нагоре, откъдето мигом се стрелна зеленикав лъч и освети в средата на черквата сив кокалест човек със сива ноцница и сива ноцна шапка на главата. Светлината заля със зелена

плесен шапката и раменете, издълба черни сенки под очите му и се разля по кокалестото му тяло. Човекът беше по домашни чехли, в ръцете си стискаше черен панталон, от който висеше черен колан, и се взираше пред себе си през големи лупести очила, които заемаха половината от лицето му. Изведнъж стъклата им отразиха падналата отгоре светлина и като два зелени фенера зафосфоресцираха и осветиха пътеката пред него. Човекът спря нерешително и се втренчи в пода, след това освети с екраните си апокалиптичния безпорядък около себе си, вдигна ръка със събрани пръсти и прошепна:

– Госп...

– Млъквай, че ти изсъхна ръката – изсъска Сатаната.

Човекът се облеци и мигом отклони ръката си към врата, часа се известно време, след това бавно затътри чехли, докато стигна на една крачка от архимандрита. Взря се в него и дълго оглежда със страдалческо изражение на лицето лъскавата архимандритска одежда.

– Оехаха ме, ехи-хива... – започна той хрипкаво, после се прокашля мъчително и произнесе: – Доведоха ме едни такива... сякаш хвърчаха, носеха ме, казаха, че ме викате... – после съзря тангурестия селянин с копринения каскет и потурите и се втренчи в него: – Кой е този, дядо архимандрит?

Архимандритът обърна бавно и тържествено ръката си с дланта нагоре, насочи я към селянина и произнесе с официалния си глас:

– Сатаната – после посочи кокалестия посетител и каза: – Отец Херуфим – протосингелът на епархията.

– Е, хубаво! – промърмори Херуфим и запита, като се втренчи в терлиците на селянина: – Той ли ти каза, че е Сатаната?

Архимандритът не отговори и Херуфим продължи да разглежда потурите и салтамарката на селянина, сякаш другият беше част от обзавеждането на черквата. Очите му изучиха яката на бродираната риза, заопипваха масивната предвквациа челост и когато стигнаха до очите, отец Херуфим усети, че по гърба му притича змия, тилът между ушите му замръзна, а очилата му започват да се потят. После усети как гръбначният му мозък се опъва между прешлените като струна и той застина в позата, в която го скова безбрежният студ на дяволските очи – с ръце, опънати назад като крилете на любопитна патица, и шия, проточена напред, с очила на върха на костеливия нос. Въздухът звънеше около разперените му уши и той чу как някой му заповядва на висок глас да пази тишина в храма, защото ще му се каже важна благовест, да внимаваме. Почти изгуби представа колко време се вслушва в мрака, когато някой кресна с все сила право в лявото му ухо „Херуфиме“ и го перна с вълнен терлик по дясното, от което той се стресна, изкрепя и политна назад. Незнайно откъде върху костеливата му фигура се изви безформена вихрушка, разплююща като овехтяла хоругва сивата му нощница, краката му се оплетоха и подгънаха, а тялото му направи няколко бързи поклона, преди да падне с шумен плясък наред черната гмеж на пода.

Когато отново фокусира разцентрираното си от подскоците зрение, Херуфим видя бродираните терлици току до носа си. Погледна със страх нагоре

и видя, че селянинът го гледа безучастно отгоре на фона на звездите като изрисуван върху несъществуващия купол, а тъмният му силует размахва ръка, благославя и разхвърля шлюпки и тиквени семки върху главата му. Старасейки се да не стига до очите на кошмарния селяк, Херуфим изгледа хилядите гънки на обширните потури, които като безброй готически колони обгръщаха издутите от мощни прасци крачоли, и най-накрая се втренчи в поизтритите везани терлици, на единия от които видя избродирано своето име. Изкрепна от страх, когато името му се разлюля като попаднало в речен поток и на негово място се появи избродирано краткото „Убий!“ . После кошмарната заповед също се разлюля и изчезна, на нейно място се появи „Лъжи!“ , последвана от дълъг надпис, чиито криви и бродирани букви минаваха безпрепятствено от единия терлик на другия като светлинни новини по фасадата на тъмна сграда: „Пожелай жената на ближния си! Прелюбодействай! Ха-ха-ха, в манастир! Ха-ха-ха, в мъжки манастир! Ку-ку-мяу! Мрази своя брат во Христе, преследвай го в мое име! Нямай друг кумир освен мене!“ .

Шлюпка от тиквена семка тупна на главата му и падна до единия терлик. Херуфим протегна машинално ръка към нея, покри я с дланта си и напиша кръглата топка на скоростен лост. Придърпа топката към себе си, за да разбере по-добре какво е това, и изведнъж подът под него се затресе, чу се остър вой на спирачки, предчувствие връхлетя душата му, той разтвори широко очи, надигна се и седна. Видя се, че седи в кола, стиска и върти отчаяно волана, тъмна сила е сковала крака му

върху педала на газта, той се е втренчил в стъклото и гледа как колата му криволичи по пуст път, както веднага се досети – по черния път между Бяла и Павликени.

„Тука пък какво правя?“ – попита се Херуфим с глас изумен, завъртя остро волана, раздвижи крака, за да успокои колата, и се взря с учудване в края на пътя, където кръглият диск на слънцето беше запалил бакърен пожар в небето. Ръбовете на пожара туптяха, проблясваха и помръкваха в болезнен ритъм и внезапно от центъра на тъмночервения диск във всички посоки се надигна бяло зарево, то изчака Херуфим да се втренчи хипно-тизиран в него, за да избухне и да го ослепи съвсем. Протосингелът натисна спирачките, но беше късно – забързана към бялата светлина, колата удари нещо с пълна сила, праметна го през капака и залепи върху стъклото на една педя от Херуфим лице на груб селянин с насмешливо облещени очи. Селянинът ритна за последно с бродираните си терлици върху капака на колата, лицето му се сви и източни в странна козелска структура, острите му уши не можаха да задържат карирания каскет и той се търкулна на земята.

Покана

Дядо архимандрит дочу кротко и далечно жу-
жене на гигантско водно конче, усети дъх на
блъскани една в друга тръстики и повей на
хладна езерна утрин и отвори очи. Погледна ръце-
те си, поставени една до друга върху бялата тъкан
на чаршафосаното родопско одеяло, и по навик
се опита да си спомни какво е сънувал. Изведнъж
очите му се разшириха, той хвърли завивката дале-
че от себе си, скочи, отиде до прозореца и го отво-
ри със замах. Стаята се изпълни с шума на града и
с подвикванията на няколко коса. Стъпила здраво
на каменните си основи и обгърната от короните
на кестените, срещу него се издигаше катедралата.
Старецът прислони с ръка очи и се вгледа в сивата
сграда, в нейните арки и извивки, в нелепо бронзи-
раните ѝ куполи. Докато напрягаше очи, той усети
как го дразни птичата песен на единия от косове-
те, как тя преминава във фалцетни писъци, после
в къси и неприятни подвиквания като крясъците на
зло дете, което вика към възрастните: „Вижте ме,
вижте ме къде съм се качи-и-л...“, и той затърси на-
трапника с очи. Съзря малка и лъскава черно-синя
птичка с келява перушина, със здрав, остър клоун и
с лоши очета – кацнала на клона срещу прозореца,
птицата го гледаше и пицеше, и въртеше глава, ся-
каш му казваше: „Виж там, виж там вътре...“

Хладно спокойствие обзе архимандрита.

Той се обърна и съзря слънчев квадрат върху
гигантското дъбово бюро и в центъра на квадрата

видя малко картонче с изписани на него текстове.
По светлоразмазаните ръбове на квадрата протече
изумруденозелен лъч, сякаш запалена искра при-
тича по бомбен фитил, после облак закри слън-
цето и квадратът избледня. Остана картончето, на
което с напечатани букви беше написано, че група
граждани, които обичат българо-руската дружба, и
друга група от граждани, които пък тачат паметта
на руския генерал граф Игнатиев, както и консули
на велики държави, кмет, областен управител, дру-
жества и организации го канят на заупокой пред
паметника на граф Игнатиев, където някой ще
каже две-три думи в негова памет, друг ще изпее
заупокой, а всички заедно ще се помолят за душата
на светлейшия генерал. Ще се полагат венци и цве-
тя. Хлад повя откъм помръкналото небе, чувство за
нещо вече видяно обхвана архимандрита и той се
усмихна – повече със зъби, отколкото с очи.

Заупокой

Отец Петров закопча спокойно расото си, опипа
с привичен жест всяко от копчетата и наведе
глава. На масата стоеше разтворен бележни-
кът му и той отново прочете написаното: „Заупо-
кой, ремонтиран паметник, много хора“. Няколко
дена преди това при него бяха дошли двама души,

които той познаваше добре и които организираха честването и заупокой. Макар страницата за следващия ден да беше наблъскана с бележки за часове и дори минути, той се съгласи да отслужи заупокой. Щеше да бъде за втори път. Първият път беше предната година, когато същите хора бяха решили, че обраслият с тръни и скрит от храсталаци паметник на граф Игнатиев си е едно голямо неуважение към паметника и към тях самите, при това същата година се навършваше кръгла годишнина от неговото раждане. Затова двамата просто отишли при паметника, чистили половин ден около него от тръни, боклуци и изпражнения, след това помели, разкопали втвърдената земя, измили се и потропали на вратата на отец Петров. Не се и съмнявали, че отец Петров ще погледне в бележника си и ще се съгласи, но въпросът все пак си оставал колко ще струва този заупокой със служба, двама хористи, свещи и прочие. Отец Петров си спомни, че беше отказал да вземе пари, помолил бе само да бъдат точни, за да свърши и другите си ангажименти. Спомни си също така, че този миналогодишен заупокой беше една от странните служби, които е отслужвал, защото шепата хора, дошли при паметника, се бяха държали подчертано почтително към ритуала, сякаш става дума за техен роднина или много близък и уважаван човек. Спомни си за безпокойството, което го обзе към средата на службата, когато небето изведнъж притъмня и на него му мина през ум, че ще вали дъжд или сняг, но всичко мина благополучно, двамата организатори ентусиасти му благодариха, после през цялата година търсили средства, успели да се организират,

да почистят храстите пред паметника и около него направили плочник, ограден с дебела верига.

Сега отново го канеха на годишнината от ремонта на паметника, отново го питаха и той отново се съгласи да отслужи заупокой, като пак им отказа да вземе пари за службата. Отец Петров не знаеше колко хора ще има, може би отново щяха да бъдат десетина души, а може би и повече, които Бог знае по какви причини уважаваха граф Игнатиев и държаха да се помолят заедно за душата му.

Отец Петров затвори бележника, пхна го във вътрешния си джоб, прекръсти се замислено, слезе по стъпалата и тръгна към вратата. Сложи ръката си на бравата, но изведнъж спря, защото му се стори, че чува бърз шепот зад гърба си, светлина пробяга по вечно тъмните стъпала, някакъв шум на горния етаж, сякаш някой сваля покривка от маса, го накара да се обърне с въздишка и да поеме нагоре по стъпалата. В стаята нищо не беше се променило, цареше тишина, нарушавана само от грозното цвъртене на неизвестна птичка отвън. Цвъртенето ѝ постепенно премина в писък, който напомняше на драскане с нокти по стъкло, пронизително и нетърпимо. Отец Петров се обърна, постоя секунди в кратък размисъл и тръгна решително към вратата. Вън светлината се кротна и замълча, той пое спокойно към градинката, отворчайки съдържано на поздравите на хората и поглеждайки с надежда към изсветлялото небе.

Часът приближаваше и добре организирано безредие побутваше хората, които се шураха в градинката около паметника на граф Игнатиев. Случайните минувачи ги заглеждаха без любопитство,

а самият паметник, ограден с нов плочник, очевидно беше приготвен за някакво честване. Наоколо беше пометено, от високи и гръмогласни тонколони се носеше музика, но много хора с удивление чуваха посред хаотичния ѝ тътен звуци на гъдулка, ромонеше поток, пасторално проблейваше коза и може би заради необичайната звукова апликация никой не се учуди, когато косо по алеята, като проектиран върху ниските кипариси и придърпвайки черен козел със светлосиня глава, премина силует на бавен селянин с каскет и гъдулка в ръка. Беше облечен в национална носия и обут с прокъсани терлици на бос крак. Никой не видя откъде дойде странната двойка, само хладно вцепенение обхва на ентузиастите около паметника, когато козелът придърпа и задъвка букет цветя от купчината с венците, приготвени за тържеството. По-късно, без да смее да спомене пред никого, дори и пред себе си, единият от организаторите си спомни като насън, че през цялото време козелът го гледал с пусто зелено око със зеница от синкави фойерверки и насмешливо се уригнал, преди стопанинът му да го придърпа и да продължи нататък.

Заедно с необикновената двойка нанякъде изчезна и музиката, която вилнееше по алеята, и в настъпналата тишина пред паметника започна да се оформя почтителна грушчка от прилично облечени хора, които излъчваха спокойствие, разговаряха тихо и се усмихваха без усилие един на друг. Застанал с лице към паметника и полуобърнат към областния управител, кметът на града слушаше какво му говореше другият и кимаше с глава. Кръглиците му, леко изпъкнали и спокойни очи се спряха

с внимание върху гладкия ревер на балтона срещу него, след това се преместиха върху кръглото лице на областния управител и той пак кимна с глава. Като шахматни фигури около двамата се подредиха няколко общинари, с внимателни ръкостискания до кмета застанаха консулите на Русия и Украйна, пищни букети скриваха лицата на няколко едри госпожи, а в края на групата зашумя детска глъчка, там се трупаха ученици от Руското училище.

Малко преди някой да изпляска с ръце и да викне „Хайде, почваме“, згълът, зад който се стопиха козелът и неговият стопанин, се стъмни, тухленовиолетовите сенки на къщата се раздвижиха и върху тях се проектира безшумна фигура в архимандритски одежди. Фигурата протегна крак от стената, стъпи на разхлопаните тротоарни плочки и размахвайки тържествено жезъл със сребърна дръжка, пое бавно към градинката. Групата пред паметника го поздрави с учтивото „Добър ден, дядо архимандрит“ и го постави по средата между кмета и областния управител.

Настъпи тишина, тих шепот очакваше началото на тържеството, само дядо архимандрит като изнервен актьор, който търси суфльора си, се беше вгледал в храстите зад паметника, където малка грозна птичка въртеше глава като обезумяла и втрещваше зло оценце някъде зад гърба на архимандрита. Старецът се обърна рязко, от раменете му като черен пърхот се разхвърча на всички посоки ято ситни зли запетайки с остри зъбки, той разклати търсецо глава и зърна между хората прости свещенически дрехи, видя лицето на отец Петров и се втренчи господарски в него. Отец Петров

отговори притеснено на погледа му, направи колеблива крачка напред, наведе се и целуна ръка на архимандрита.

– Ти какво правиш тука? – изсъска архимандритът. – Тука какво правиш ти? – повтори той, като потропна с жезъла си по земята.

– Поканиха ме, дядо владика, да служа заупокоя – отговори отец Петров още по-притеснен заради погледите, които скритом им хвърляха хората, и заговори бързо-бързо: – Миналата година ме поканиха и сега пак ме поканиха... – направи кратка пауза и се отказа да продължи.

Архимандритът изсумтя и сърдито се обърна напред, сякаш разговорът беше приключен, всичко беше ясно, нека да пее, като са го канили... Да върви по дяволите! Незабележимо движение в дъното на градинката привлече вниманието му – там сякаш някой беше пуснал на бавен каданс кльощав козел с окапала козина да пасе в тревата и той се загледа сърдито в него. В този миг някой сякаш изтърва времето и то препусна като необязден кон през градинката, разбута групата от важни гости, изнесе литературна програма, подреди пред паметника свещеник и двама хористи, въдвори тишина и започна Божествения заупокой. Времето забави своя ход.

Градският шум спря, вятърът събра шепи около свещите, красивото и безплатно „Многая лета“ пое към небето, козелът в дъното на градинката яростно вдигна глава и изврещя, иззад дървото се показа ниска сянка, която вдигна към небето искряща като диамант гъдулка. Пронизителен лъч мина през нея, изплююща в многостенната ѝ вътрешност, насочи се с вой към паметника и се заби в средата

на групата. Силен крясък огласи градинката и отнесе набързо кроткото „Амин“ от молитвата. Изпълнал напред ръка, дядо архимандрит насочи жезъла като копие към тримата припяващи и изкрещя:

– Нямах право да си тука! Какво ще ми служиш? Марш оттука! Я виж къде се намираш!

Без да се обръща, отец Петров се прекръсти, стисна силно затворените си очи и зашепна бързо: „...да бъде Твоята воля както на небето, тъй и на земята...и не ме въвеждай в изкушение от Лукавия...“. След тези думи, казани почти наум, настана тишина, нарушавана само от скърцането и блъскането на един клон над главите на хората, и отново се разнесе гласът на архимандрита:

– Да не те виждам тука! Никъде да не те виждам! – бяс и хрип гърчеше гласа му, демон се заблъска зад зениците му и той засъска с променен, чужд и еквив глас в упор срещу внезапно излезлия вятър, който размята коприненото му расо: – На края си... нататъка път няма. На колене те искам, и стадото ти на колене, има кой да го пасе...да го пече...

Старецът заблъска жезъла по земята, лакираното му дърво разби с миниатюрна експлозия пясъчния портал на кръгъл мравуник, премаза някаква буболечка и изсвистя край пискюлените уши на малко бръмбарче. Демонът се мятеше в очите на стареца, гласът му ставаше все по-чужд и по-нисък, бавен и боботещ, той стисна с две ръце жезъла, замахна и го заби с чудовищна сила в земята:

– Само ти в този край на земята си против мен! – тътнеше, сякаш потънал в гъст, черен катран, другият глас на дядо архимандрит. – Само ти не си като мен, само ти ми пречиш!...

Застанал между двамата певци и като гледаше спокойно в очите своя началник, отец Петров вдигна ръка и се прекръсти бавно. Демонът в очите на стареца избеля, гласът му върна нормалната си фалцетна извисеност, той се огледа и забеляза съчувствените погледи на кмета, на областния управител, на консулите и на още десетина политически и културни мъже от града.

– Всичко наред ли е, дядо архимандрит? – затъркаля по него кръглите си очи кметът. – Какво е станало? – попита той, като се стараеше гласът му да не издава чувствата на конфузно неудобство, които изпитваха гостите, чуждите консули, а и той самият.

– Той няма право да е тука! – изви глас старецът. – Какво прави тука?

– Аз го поканих, дядо архимандрит – високо и разтревожено заобяснява един от организаторите, минавайки ту отляво, ту отясно на разгневения духовник. – Моля Ви, дядо архимандрит, цяла година подготвяме откриването, да не го разваляме, миналата година имаше заупокой, защо да няма и тази година, заради общата памет го правим... Ние сме доволни от отец Петров, затова го поканихме. И от Вас сме доволни – добави той бързо, – наистина много сме доволни от Вас... Обаче вижте... цяла година се готвим, вижте колко хора, моля Ви, не проваляйте службата пред Бога...

– Не знам, не знам – поклати глава архимандритът след секунда размисъл и изведнъж отново се разпиция: – Това не е неговият район, всеки си има район, а неговият къде е? Да не е тука? А? Я виж там, какво е това там? Катедралата ли е? Катедралата

ли е? Той да не е в катедралата? Не е. Той си има район, да, там си има район – махна с пухкава длан архимандритът в обратната посока. – Но и там няма да бъде вече. И там няма! Никъде няма да бъде. Ще го уволня! Има кой да пасе, да пече...

Последните му думи предизвикаха кратко недоумение, но заети с подтичане пред и зад разветите раса на архимандрита, организаторите не им обърнаха внимание, отдадоха ги на мистичната морфология на църковната мисъл, чийто висш служител в епархията пореше въздуха пред тях.

Дърводелницата на Йосиф

Все още изнервен, дядо архимандрит крачеше през градината към сградата на Митрополията, когато видя в тревата сиво-кафява врана да тегли за късо пшурче малка счупена слушалка от детски телефон играчка. Враната захапваше с човка слушалчицата, вдигаше я право нагоре и я пускаше, сякаш искаше да я закрепил на главата си. Архимандритът се усмихна с онова тревожно безпокойство, което не го напускаше през последните дни. Той усили ход и мислите му също запердашиха с ядна скорост, за да му припомнят как добре се справи току-що с отец Петров и как добре му се скара пред хората. „Има да ме помни! – тръсна

глава старецът. – Той не знае с кого си има работа... Нито пък знае аз с кого си имам работа“, си спомни дядо архимандрит, като извъртя боязливо очи на всички посоки, без да обръща глава.

Лекият и питателен обяд оправи настроението на дядо архимандрит. Филигранните сармички с кълцано ярешко месце и фино нарязаните пушени гърдички с пюре от мариновани гъби и млад чесън го настроиха романтично. Не съжаляваше, че заради строгите пости не се въведе в изкушение от сочната наденица, приготвена за всеки случай, но се възхити от себе си и това го благоразположи допълнително. Отпусна се назад в широкия и удобен стол и се загледа през прозореца. Погледът му сам спря между клоните на тополата тъкмо когато същата кафява врана, която го разтревожи в алеята, вдигна с човка слушалката играчка и отново опита да я закрепил на главата си. Отново не успя, а той ясно чу ядовития ѝ грак и се загледа като хипнотизиран в нея, когато тя спря неподвижно, втренчи се надолу в земята, сякаш се замисли, завъртя глава наляво и надясно, подскочи към края на клона и внимателно закрепил слушалчицата между няколко клечки, стърчащи във всички посоки. После скочи на долния клон. Приклепена, слушалчицата висна над враната, птицата вдигна глава, погледна я съсредоточено и изграчи беззвучно.

Телефонът върху бюрото на дядо архимандрит извънтя. Той се стресна и вдигна слушалката. В ухото му нахлу миниатюрна картинка на шумовете от улицата, мощен грак на нейния фон го накара да погледне към клоните навън и с изумление да осъзнае, че на другия край на жицата е кафявата врана

с нейната гротескна слушалка играчка. И спря да диша, когато дочу ясно „А-аг-р-рло...“ и видя как застаналата гърбом към него врана изви глава и строго го измери с поглед.

– Да – каза с треперещ глас архимандритът, – кой е?

– Нали виждаш, бе? – вече по-ясно изграчи в ухото му грозен, непристоен глас. – Хайде да...

– Кой е? – повтори архимандритът, убеден, че нищо друго не би могъл да измисли, преди да въведе малко ред в главата си и най-вече да се примири с факта, че разговаря по телефона с врана, която го държи изкъсо, гледа го строго и не му дава възможност да отсече „Няма го“ и да тръшне слушалката.

– Е-е-е, все едно – изграчи отегчено непристойният глас. – Слез долу и се качи в колата. Ще ходиш на гости.

– Аз освободих шофьора, шофьора, викам, го пуснах, няма кой да кара – заобяснява той на висок глас, сякаш имаше насреща си глух чужденец.

– Ще се намери кой – чу се кълтящ звук като през огромен масур и смях с далечно двойно и тройно ехо, придружен от неприличен грак. – Айде, тръгвай!

Архимандритът се втренчи във враната, която вдигна глава и без да го гледа, заби с все сила човката си в слушалката, която се завъртя, блесна на слънцето, блъсна се в клона и полетя към земята. Старецът чу ясно удара с човката, сякаш някой разби празна стомна в главата му, чу шумовете от подскока на слушалката при полета ѝ към земята, уголемено листо го плясна по бузата, чу се трясък, силно хрущене и далечно „тии-тит, тии-тит“.

Изведнъж архимандритът се разбърза – връхлетя го смес от ясно предчувствие и спомен за всичко, което се случи с него през тия няколко дена. Той разбра, че му предстоят още доста дни и нощи и още някакво неясно време, което няма да знае дали са дни или нощи, през които ще бъде част от сложна, ядна и гигантска, тъмна и съвършена машина. Той нахлуши кадифената си капа, взе в ръка подпрения на масата жезъл и забързано слезе по стъпалата. Издърпа желязната порта и се намери пред отворената врата на колата, която неизвестно как беше излязла от гаража и паркирала пред вратата на дома му. Архимандритът подбра расото си с една ръка, наведе се и решително влезе в колата, седна на мястото до шофьора и се загледа през прозореца. Сепна го тупване и драскане по тавана на колата и той отново знаеше какво ще се случи – през отворения прозорец на шофьорската врата влетя врана, блъсна се в главата му, гракна извинително и кацна на седалката. Архимандритът се вгледа в нея и развеселен забеляза, че тя му хвърля по едно око и го оглежда изпитателно, отбелязва също, че малките кръгли очета бяха умни, пронизителни и безпощадни, с мощна сила, която може да прикове човек за каменна стена. Като приплясна с криле и огледа придирчиво седалката първо с едното, после с другото око и оправи суетливо няколко пера по корема си, може би там, където трябваше да бъдат лъскавите копчета на мундира на един служебен шофьор, враната застана за миг неподвижна, след това повдигна бавно криле като диригент пред голям и невидим оркестър, събра върховете на крилете си и ги постави върху волана. Дочу се отчетливото запалване на двигателя и без

да бърза, колата потегли от място, стигна до ъгъла, направи маневра и зави към площада. Враната все така държеше върховете на крилата си върху волана и от време на време повдигаше и сваляше човка нагоре-надолу в такта на някаква неуточнена шофьорска мелодийка.

Когато стигнаха средата на площада, старецът забеляза, че полицаят се вгледа с уголемяващи се очи в колата и може би щеше да махне, да свирне или да направи нещо, за да я спре, когато въздухът в колата запулсира, материализираха се кафеникави парчетини от фучащ и бързоподвижен хаос и за миг пред широко отворените му очи се появи разреденият силует на шофьор с фуражка и сивокафяво сако. Силуетът опипа с две човешки ръце нечовешки дълъг нос, който се заклати в забързан и угоднически поздрав към ококорения полицай, изви към него глава и я въртя, докато полицаят се скрие от погледа му, и после със замах се завъртя по посока на пътя. След това въздухът в колата отново се раздвижи, сякаш отвсякъде нахлу вятър, чу се плясък на криле, замириса на мокра и непрана перушина и гарванът отново подпря криле на волана, без въобще да поглежда към смаяния старец.

Нищо повече обаче не можеше да учуди дядо архимандрит. Той дори усети, че изпитва желание да направи някаква подобна лудория, да се превърне в нещо, каквото и да е то – в малко сладко порче или вранка, да пляска с криле, да блъска с копитата, да прокълне някого или да го анатемоса, така че много хора да го гледат с възхита така, както никоой не го е гледал по време на сивите служби и досадните литургии. „Красота!“, помисли си той и затвори очи. Не след дълго колата навлезе в лабиринт от тесни

улички, направи в началото на една от тях най-съвършения завой, който е правила някога кола, и спря пред неугледна дърводелска работилница с табела над вратата „Дърводелец Йосиф Аврамов“.

Дядо архимандрит слезе от колата и се загледа в потъналата в прахоляк витринка на работилницата, която го разтревожи с особения мирис наоколо – упойна смес от смирна, пачули и стрит йерусалимски карамфил. Той вдъхна дълбоко и изкачи трите стъпала след подскачашата врана, дървено клепалце отбеляза отварянето на вратата и двамата влязоха в топлия сумрак на смайващо просторна и още по-смайващо обзаведена дърводелска работилница. Зад малката разхлопана врата с прашни квадратни прозорчета изведнъж се ширна гигантско помещение с високи почти до небето катедрални тавани от пъстри витражи в яркочервени, сини и жълти цветове и през тях нахлуваха снопове светлина, която падаше тежко върху излъскан паркет, подреден във формата на пищни макове, изработени от червено дърво. По средата на помещението беше поставен голям и полиран до блясък дърводелски тезгях от ливански палисандър, инкрустиран със сребро и седеф, широки черни листа, резбовани от цяло абаносово дърво, обвиваха плота на тезгяха, спускаха се по извитите му крака със заоблени ръбове и тежко обгръщаха лъвски лапи от светъл сибирски дъб. Други красиви дърводелски маси и масички с подредени върху тях малки и големи позлатени длета, триони и рендета, няколко ниски кресла и десетина стола с високи облегалки в рядкото, неясно и драматично испанско рококо оформяха изумителния интериор на странната дърводелска работилница.

Нещо яростно се тресна и се строши и накара дядо архимандрит да излезе с подплашен вик от вцепененото съзерцание. Върху празния допреди малко, просторен полиран тезгях, сложил краката си върху позлатените облегалки на ниско кресло, беше седнал Веелзевул и чупеше орехи с юмрук. Широкото му бяло лице погледна с престорена изненада влезлия духовник, после събра с широка длан току-що строшения орех и отдели от него тъмнокафяви ядки, половината от които бръсна на паркета пред враната. Тя изграка обидено, подскочи с достойнство на тезгяха, където ядките вече чинно я чакаха наредени една до друга, и след като ги изучи една по една първо с лявото, после с дясното око, ги изкъзва до една.

– Искаш ли орехи? – сговорчиво попита Сатаната. – От двора на една селска черква са. Там по път излезе много разбран човек – като ме видя, се съблече гол, хукна да обикаля селото и ме остави сам в двора. Цяла шапка напъглих с орехи, докато се върне.

Дядо архимандрит се огледа спокойно и със смъртно чувство за вина си помисли, че тук се чувства странно добре, съвсем като у дома си.

– Доста си го разстрои. Защо не му почете Евангелието против уплах? – попита той разсеяно. – Щеше да му мине.

– Направих нещо по-добро – усмихна се Веелзевул, – накарах козела да му разкаже за Иродиада и той наистина му разказа, тъх, наистина му разказа... Накрая реши да му поднесе върху табличка главата на Йоан Кръстител, за да го разсее... Една мъничка такава табличка. Само че отначало

от главата потече гроздов сок, после – вино и чак накрая текна кръв.

– Как го правиш това? – осмели се да запита архимандритът.

– Нищо особено – вдигна масивните си рамене Сатаната: – трансмутация на материята, това я поддържа вечна.

– Материята ли? – попита старецът.

– Разбира се. Злото е вечно, защото материята е вечна. И аз съм вечен, защото съм в материята от самото ѝ начало. От мига, в който Бог я създаде, аз съм навсякъде в нея – добави той.

Старецът почувства как в края на изречението гласът му избълбука и се втвърди и той се втренчи ужасен в спокойния на вид як селяк, който, щом произнесе „Бог“, сякаш се сви и напрегна, от челото му избви и тръгна да расте твърда козина, очите му мигом се източиха като червени бадеми, над зениците се спусна бяло було. Уж широката бродирана риза изведнъж стана тясна и шумно се разпра от напираци тъмнокафяви, обрали с четина бицепси, устата се източи напред и започна да се съединява с широките като тръби ноздри. Нещо голямо и чегъртащо с нокти се блъсна в стените на работилницата, разклати ги из основи и архимандритът с ужас погледна нагоре в очакване да се изсипе дъжд от остри стъкла от натрошените витражи.

„Так-така-так-татак!“ – изтропа виртуозен и бърз степ някой зад него. Старецът се обърна като пумшал и видя враната, която беше пустила крилете си отстрани като каубой, който се кани да стреля. Щом улови погледа му, тя запристъпва тежко от крак на крак и с някакъв нелеп филмов комизъм

кимна с поклон, плъзна краче по полирания тезгях, завъртя го в кръг, после изтропа безупречно „так-та-така-татак-татак!“ и се втренчи победоносно в очите на стареца, който поиска да се усмихне, но ужасът беше сковал всеки мускул от лицето му и той схванато се обърна. Веелзевул стоеше спокоен на мястото си без никаква промяна в масивното селско лице и в бялата бродирана риза, замахна отново, стропи следващия орех и погледна стареца въпросително.

– Не, благодаря – отказа архимандритът ореха или каквото там тропеше демонът и му припомни: – Каза, че си в материята, навсякъде.

– Да, така е – кимна селякът, – абсолютно навсякъде..Винаги съм бил навсякъде от нине и присно и затова веднага щом създаде небето и земята, какво мислиш, че направи Той – прати дух да се носи над тъмната и безвидна вода, да ме търси и отново да ме търси, като си мислеше, че това ме тревожи или безпокои. Ни най-малко. Харесвах тази игра, харесвах да се крия и да обръщам всяко действие на материята против нейния Създател. Не пропусках случай да го правя, а Той ми поставяше капани навсякъде във всичко видимо и невидимо и един от тези капани е този свят. Създаде го като една голяма и объркваща загадка, която да ме въртимчи, да ме задържи в себе си, докато я усъвършенства, искаше да я направи недостъпна за мен и за моите въплъщения.

Настъпи кратка тишина, разнесе се натрапчив аромат на скъпи смоли и вълшебни лакове, уютно припука стопленият от слънцето паркет.

– А човекът?

Селякът бутна на една страна купчинката от черупки, шлюпки и боклуци, кръстоса късите си ръце на тила и се протегна доволно:

– Аха...човекът ли? Да-а-а...Човекът беше наградата за всичките ми мъки. Не знам защо, но в човека – тази ходеща материя, Той беше поставил истинска душа по Свой образ и подобие, надявайки се вероятно да я усъвършенства с времето и тя да стане съвсем като Него. Доста самонадеяно и твърде лекомислено от Негова страна, мене ако питаш, защото Той не се досещаше колко ми харесва хиляди пъти на ден да изкушавам Неговия образ, да го преследвам и завръщам към себе си, да го пращам обратно в материята и това, повярявай ми, никак не беше трудно. По онова време човекът беше проста и мърмореща материя, ходеща, дишаща, тя вярваше само на сетивата си, а те са функция материална, подвластни са на мен, на вечното зло. Затова с огромно удоволствие и хиляди пъти на ден примамвах Неговия образ и подобие, пържих Неговата еманация в смрадната материя и това ми доставяше неизмеримо удоволствие, защото знаех, че това Го кара да страда... Бяха славни хилядолетия. Човеците нямаха слух за друго освен за мен. Те ме слушаха и маршируваха по десетки хиляди един срещу друг, мразеха се и се избиваха като стада от безсловесни двуноги и се кланяха на хиляди измислени богове. Душите им се сипеха в Геена огнена, пушеците от нея бяха балсам за мен във всичките ми форми и аз пълзах, вресях и летях от щастие, с пълно гърло Му се подигравах и Го предизвиквах на езика на всяко едно от своите превъплъщения...

Развеселен и потънал в ниското позлатено кресло, Сатаната размахваше късите си ръце, дълбоко под рунтавите вежди погледът му светеше със зловна насмешка, а гласът му напомняше равно и подигравателно мъркане. Архимандритът го гледаше с отворена уста, докато враната полагаше неимоверни усилия да привлече вниманието му, като подхвърляше с крило късче от натрошения орех, правеше комичен кръг с глава и улавяше с човка ореха във въздуха.

– А как... – не посмя да завърши мисълта си дядо архимандрит.

– Синът ли? – смехът изчезна от лицето на Злото. – Е, да, един ден Той реши, че е открил какво му липсва на човека, за да се предпази от мен, и как да спаси душата му от моите казани, да спаси Себе Си по-точно от моите казани, ха-ха-ха... Реши, че на човека му липсвала доброта, представи си, обич му липсвала към ближния, която да смени омразата. Уф – почеса се селякът по късия и твърд врат, – това беше истина, така беше. Без омраза, която да бълбука в сърцето на творението, без неговата отмъстителност аз няхах душата му, няхах вечния образ и подобие на неговия творец. И това ме вбесяваше, защото цялата космична материя е омраза. Бяс и омраза и мъст подземна...

Вселзевул надигна туловището си, то изпраща, изпука, той се подпря на тезгяха, мъглата в погледа му се разнесе окончателно, лицето му сякаш искаше да се усмихне и устата му пое към ушите, но очите му станаха зли и горящи като запалени факли, забити в раменете на дядо архимандрит.

– Тогава – продължи той – човекът обичаше да мрази и да отмъщавал, той изобщо не беше чувал

за прошка, за него тя беше срамно чувство, противоестественно едно такова. И когато някое човече случайно прости, не отмъсти, не откърти зъб за зъб или не избие око за око и забрави обидата, то душата му се измъкваше от мен, Геена виеше като гладна вълчица и моята сладост и радост от материята изчезваше нанякъде в космоса. Затова обичам да мразя, да изкушавам, мъст и злост да вихрят материята, не допускам някой да не отмъсти на някого, да прости, мразя прошката, о, мразя я, обичам отмъщението, то ми носи на тепсия жалкото Божие творение. Обрича го на моите казани, обрича го да пици вечно и да се отрича сто пъти в секунда от своя създател, да радва и развлича с писъците си всичките ми превъплъщения.

– Всичките? – повдигна вежди въпросително старецът.

Селякът се изсмя гръмко и кимна към гарвана:

– Да развлича него – гарванът се поклони – и Лилит! – погледна селякът някъде към ъгъла.

Оттам за ужас на стареца изпъля синеглава вълчица с усмихнато човешко лице, чиято усмивка се превърна в озъбена гримаса, а оголените ѝ зъби се втречиха във врата му.

– И Бегерит – продължи Злото, като погледна навън, където зла птичка се заблъска в стъклата на прозореца, – и Асмодей. Той обича душите на грешните и любознателни интелектуалци, които доказват математически, че аз не съществувам, ха-ха-ха...

Сатаната се изсмя екливо и старецът разбра, че всичко, видяно дотук, е нищо в сравнение с това, което предстои, и стисна очи. Някъде ниско

долу се чу глухо тътрузене и триене на сухи люспи о сухи люспи, нещо дълбоко изсъска, отговори му друго съскане безмилостно и звучно, сякаш някой дера погребален креп и блъска ръждясяло кандило в стените на дълбока гробница, венец от тръни и сушена коприва се отърка и придърпа расото около краката на архимандрита, той стисна очи и съвсем се скова.

Звучен тропот върху тезгяха накара стареца да отвори едва-едва очи. Той погледна надолу, около него нямаше нищо, после погледна враната, която беше изпуснала на тезгяха парче орех и засрамено се удряше с криле по главата.

– Добре, отивай! – измърмори селякът. – Бележи дванайсет грешници, бележи ги, да ги знае дядо архимандрит.

Враната тежко се надигна, изгледа двамата с добре изигран укор, след това плесна с криле, излетя вертикално право нагоре към тавана, прибра крилето си към тялото и като реактивен изстребител полетя с гръб към прозорците. Чу се трясък и реактивното тяло излетя сред град от строшени стъкла, които миг след това се върнаха на мястото си.

Архимандритът посочи удивен след нея:

– Тя къде отива?!

– Отива в пъкъла.

– А той къде е? – попита с пресъхнала уста архимандритът.

Веелзевул повдигна с престолено удивление рунтавата си вежда, след това посочи с поглед към паркета някъде около краката на стареца:

– Тук отдолу. Навсякъде – после се вгледа замислен в празния поглед на дядо архимандрит и

добави: – Да, разбира се, че не искаш да знаеш... – обели внимателно ядка орех, лапна я и продължи, като гледаше с наслада побелялото лице срещу себе си: – Сега враната ще доведе най-грешните, най-отмъстителните души, които имам. Обещах ти помощ. Затова ще ти дам душите на тези, които не много отдавна – само преди две хилядолетия – измъчваха апостолите Христови във вашия град и лично ги пускаха в ямата с дивите животни за радост и наслада на хората и разбира се, хората се наслаждаваха. Аз научих тези грешни души как да влачат християните за косите, как да ги горят и те ги гориха, внуших им бяс и те бесуваха, омраза им внуших и те мразеха, и със смях ги съдеха, измъчваха ги и ги трепеха като мухи, внушил им бях истинска омраза към Сина Божия. Правеха всичко, което им кажа, а хората ги прокленаха и душите им станаха мои. И сега ще правят каквото им кажа.

– Какво ще правят? – уплаши се истински дяло архимандрит.

Тантурестият селяк се надигна, отново изпука с врат и сякаш се удължи и извиси няколко педи над смаяния старец.

– Ти за какво, мислиш, сме тука? Тука сме, за да те питам кой, по дяволите, раздава прошка в този град? Кой, по дяволите, събира толкова много хора в черква и им раздава прошка, любов и добрина и кротко ме презира? А? И не отмъщава, и не е казал нищо веднъж, че мрази човек, престъпник, митар, убиец или скитник досаден, или друг свещеник? Защо този човек не отмъщава и не мрази? Защо? Защо заради него ми се измъкват толкова красиви и самотни души, защо няма да пицят в казаните

ми? Що щат в черквата му гървенците на града, които иначе в черква не стъпват? Те поне винаги са били мои! – Сатаната изрева като див звяр, витражите под небето се разтресоха, а земята под тях изтътна. – Половината от тях вече ми се измъкнаха, другата половина гледа след тях – изви той глас, – души на важни и неважни хора! Къде отиват те?! Молят се в неговата черква, а не в твоята!

Сатаната беше се надвесил над стареца, който, вдигнал глава нагоре, го слушаше като хипнотизиран.

– Знаеш, че в неговата черква хората отиват заради него и заради неговите проповеди? Там произнасят името Божие без мъка и дори с радост Го превъзнасят, мен все едно ме няма никъде! Защо все по-лесно се отричат от мен и все по-лесно и по-упойно се захласват в молитви и редят всякакви проклети песнопения в Негова прослава, това ще ми каже ли някой?! – дебелият се огледа наоколо, сякаш работилницата беше пълна с хора, поевъздух, за секунда се замисли, чудейки се какво да прави, после внезапно изрева в лицето на ужасения старец: – Но там влизат заради този свещеник, Ваше Високоблагоевество, заради този свещеник! Не заради тебе, не заради мен или заради Бегерит.

Сатаната отново поевъздух и приседна на тезяха, приближи глава до лицето на дяло архимандрит, затърси погледа му и каза спокойно:

– Ти повече няма да ме питаш нищо. Още утре ще го прогоним! Отвсякъде. Затова съм тук. Предавам го в ръцете ти, а аз ще бъда навсякъде около тебе, защото отнякъде непременно ще се покаже и Синът Божия.

– И Синът Божи... – като заекващо ехо повтори архимандритът.

– Непременно – въздъхна Злото и изпусна въздух през зъбите си, а стените на работилницата се покриха със скреж. – Макар че неговата природа е друга. Той е във всичко видимо и невидимо, но много повече във всичко невидимо – там, където е душата човешка. Там, където от известно време човекът прави своя избор – да живее според моите желания и изкушения или според Неговите десет заповеди. Какво ще направи сега, ще видим тия дни...

Някой плахо почука на вратата и натисна бравата. През светлия процеп се показаха чифт очила върху костелив нос, последван от разрошената брада и подплашения поглед на протосингела Херуфим. Той се втренчи в необичайните пространства, които се разкриха пред него, и щом видя фолклорните детайли на Веелзевул, понечи да се върне, но сянката на мощни чернокафяви криле прилясна върху него и почти го наблъска в работилницата.

– Аз...аз – започна той, като се озърташе безпомощно и пристъпваше от крак на крак.

– Ти уби – помогна му Сатаната, – блъсна с колата си човек и го остави на пътя. Не му помогна в беда, но и не забрави да се помолиш Богу да ти помага да се скриеш...Сега иди и пожелай жената на ближния си! – и като се изхили пошло, добави: – В манастир.

– Аз...аз... – протегна Херуфим калимавката, която стискаше в ръце, без да разбира защо предметите около него се движат, потъват в сенки и в купчини мрак и защо всичко потъмнява, и защо,

когато се обърна, за да излезе от работилницата, и заопипва с крак наоколо, усети познато скърцане на дъсчен под, усети миризмата на своята стая в манастира и видя как слаб лъч светлина се стрелна откъм пердето и му сочи дървеното легло, насечено от черни сенки и квадрати.

Той пристъпи към него, приседна и усети, че го залива гореща вълна, ръцете му сами погалиха бедрата. После чу стъпки зад вратата, влажен шум се чу, сякаш пролетна котка се търка о прага, и той се заслуша напрегнато. Нокти задраскаха край ключалката, вратичката скръцна похотливо, някой се промъкна и боси крака пристъпиха към него. Задъхан профил се очерта върху пердето, кукумявка кацна на прозореца, измяука перверзно и нечий горещ дъх подпали ушите му, той изохка отчаяно и потъна в кипящия нектар на чуждата плът. Кафяви сенки с кикот изпълязяха от ъглите на монашеското обиталище.

De profundis

Враната изтрещя през прозореца като безформена топка от кафява перушина, прелетя над квартала и се стрелна към централната улица на града, която започваше от катедралния храм, подреждаше край бордюрите си лъскави банки и

неинтересни магазини и се спускаше плавно надолу през Вароша към брега на езерото. Преди да стигне до стария квартал и близо до масивната сграда на военното комендантство, широката улица завиваше забързано, сякаш за да не се блъсне в него, плъзгаше се около старата сграда на гарата и лениво се изтягаше зад нея, оформяйки няколко по-малки, вмирисани на пържена риба и евтина бира площадчета. Враната почти беше стигнала до завоя, когато се стрелна обратно – там, където от широката търговска улица се отделяше друга, много по-тясна и кой знае защо много влажна, потънала в синкав полумрак уличка. Зеленикави струйки вода, жилави лишеи и обикновен мухъл покриваха през цялата година гранитните ѝ павета и откакто градът се знае, хората заобикаляха уличката или я пресичаха забързани. В горния си край тя беше равна, но после се спускаше стръмно край ковани огради, смокинови клони и хинапови тръни, завиваше зад един внезапен ъгъл и вяло пропадеше в полусъборен каменен дувар, продължен от разкладена и отпусната телена ограда. Това беше старият квартал на града, където все още се виждаха зидове от всички векове на света, виждаха се стари къщи с разбити и орнаментирани железни врати, профилирани еркери от изпочупени каменни корнизни и разкапани конзоли от резбовано дърво.

В прохладния и зареден с електричество следобед враната застина с разперени криле в ъгъла между стената на запустялата къща и широкия дувар, после полетя като камък надолу и сякаш потъна в древните основи на зида, където между сивите възглавници на мокрия мъх се бяха струпали

купчини от подвижни и морави сенки. Здравно и ажурно вплетени една в друга, те заграждаха една почти невидима каменна плоча с желязна халка с кована скоба, вбита в камъка още при сътворението на света.

Враната разчопли замислено дебелия мъх, закричи по него, изви глава, за да погледне с едно око плочата, после изви глава на другата страна, за да я огледа с другото око, след това вдигна човката си и яростно я стовари върху кованата скоба. Чу се дълбок тътен изпод земята, последван от страдалчески стон, който затихна около корените на бръшляните с тих и треперлив звън. Птицата вдигна глава и отново стовари яростния си клюн върху плочата, разнесе се още по-силен тътен като от земетресение, едър камък тупна от зида върху сивия мъх. С мъчително стържене и болезнена въздишка плочата помръдна, заотмества се бавно и откри процец, от който лъхна гробовен мраз в горещия ден, мирис на праисторически дзифт изплъзя и се разля между корените на бръшляните и петуниите. Враната провря глава в процепа, опита се да вкара и тялото, краката ѝ напъваха към процепа с непоносимо драскане, сякаш стържеха по лакирана врата на катафалка, после тялото изведнъж се удължи, крилата се свиха и сраснаха, сухи люспи смениха грубата перушина и гъвкавото тяло на кафява змия се размаха като бич извън дупката, после се отгласна и полетя в космичните дълбини на древния кладенец.

С глухо пристъргване камъкът се върна на мястото си. Под него змията падаше в мрака, плющеше и се извиваше на всички посоки, постепенно

кладенецът ставаше по-широк, а съвсем до главата на змията остри кости пробиха кожата, плъзнаха край тялото и израснаха дълги криле, обрасли с кафява четина. Докато падаше надолу, грозна муцуна на козел човекоядец пореше въздуха и врещеше непоносимо, той правеше широки кръгове в уголемяващото се пространство, с наслада вдъхваше спечената смрад на сира и катран и се спускаше все по-надолу, докато червено сияние заигра по вътрешната страна на крилете и оцвети с кървави отблясъци разширените му ноздри.

Преди да се приземи, звярът изплююща гръмко с крилете си, кривите му крака с груби копитата се забиха в черната и спечена сгурия, той простря като мантия около себе си разпуснатите си криле, завъртя глава във всички посоки и огледа безкрайната черна пустиня, осеяна с ярки пламъци. Безшумни кафяви сенки, размахали дълги тризъби копия, прехвъркнаха край него и отначало неусетно, а после изведнъж душният въздух се изпълни със стонове и ужасени кръсъци на хора, изпитващи остра, непоносима болка. Постепенно, сякаш някой усилива звука в гигантски кинозалон, пространството се изпълни до краен предел с нечовешки кръсъци на изгаряни и промушвани на живо човешки същества.

Звярът завъртя глава към един от пламъците и нещо в изродената му муцуна трепна, острият му поглед се смекчи, сякаш вътрешна усмивка завладя туловището, той закрачи на козите си крака към огъня и спря на крачка от него. Върху буйно горящи буци жар беше поставен огромен бакърен казан с дебели стени, покрити с праисторически сажди и тъмнозелен нагар. В него бавно се надигаха мазни

и черни мехури, които отразяваха за миг ръбовете на чудовищната посуда, пукаха се без звук и се смъкваха в подвижната черно-зелена маса.

Изведнъж, устремени нагоре, от повърхността излетяха яркочервени като прясно одрани тела на хора с широко облещени очни ябълки с кръгли черни зеници и с бели сенки под тях, от широко отворените им усти се носеха неописуеми кръсъци, някои от тях размахаха отчаяно ръце към ръбовете на казана, но отгоре се спусна кафява сянка с тризъба пика и с ловко въртеливо движение запокити телата обратно в дълбините на казана. Само за част от секундата звярът улови върху себе си ужасения поглед на едно от телата, усети в него дива молба за милост и покой. Сатаната погледа замислено връщата повърхност, протегна ръце към ръба на казана и бавно размърда пръсти, сякаш грееше ръце на огъня или си тактуваше плавна мелодия без отчетлив такт с прост и равен лад като далечно пеене иззад високи стени. Постепенно повърхността укроти жизнерадостното си бълбукане, Сатаната избърбори нещо, после рязко изпъкна ръце над казана, отдолу отново изскочиха безформените страдалци и се впиха с неистови кръсъци в ръцете му и в погледа му. Протегнал двете си ръце с виснали на тях гроздове от пицияци, сбръчкани и зачервени като новородени същества, Сатаната се обърна, отдалечи се няколко крачки и изтърси гърчещия се товар върху спечената сгур. Погледа го известно време, след това се приближи пак до казана, натопи големия си крив пръст в черната маса и се върна при укротената купчина. Разгледа една по една скимтящите и неясни анатомии, втрещени умолително в

него, протегна ръка и мацна с изкривената фаланга на косматия си пръст бузата на всеки един от тях, оставяйки върху нея петно от катран с форма на закривен жълъд. Погледът му отново доби изражение на злост и досада, той махна с криле, издигна се над пъклената степ, махна енергично още няколко пъти и се изгуби в чернотата над своите владения.

Елои, Елои...

Веелзевул протегна ръка и със замах бръсна повърхността на тезгяха, разлетяха се шлюпки и черупки, той изтупа двете си ръце, изтупа пояса и потурите и каза в сгъстения и напрегнат въздух:

– Не мисля да ти повтарям повече. Можеш да го уволниш, можеш да го пенсионираш, просто го махни веднага. По телефона. Звънни и кажи да се маха от оная черква. На мястото му пред олтара искам Бончо от Искарриот. Този е моят възлюблен син – изкриви уста в усмивка Веелзевул, – той ще прогони прошката и милостта, и хората от черквата – и децата ще прогони, пък който иска, нека ги вика обратно! Ха-ха-ха...Я чуй!

Чу се скърцане и тътрене по пода и когато дядо архимандрит погледна надолу, видя враната, която пристъпваше заднешком и с престорено напъгване и гърлено пъшкане влачеше счупеното детско

телефонче по паркета. Когато стигна до тезгяха, тя изви с укор очета нагоре, след това избърса с крило въображаемата пот от въображаемото си чело и се плъосна по корем до телефончето. Очетата ѝ бяха вперени в дядо архимандрит и щом улови погледа му, тя кимна уморено към слушалчицата, после изплезе отстрани на човката късо езиче, търкулна се по гръб, ритна два пъти с крачета и ги опъгна с комични притрепервания право към тавана, изигравайки преумора до смърт.

Веелзевул погледна архимандрита право в очите:

– Обади се.

– Не мога! – отговори враната от пода, без да помръдва. – Аз съм един паднал на паркета ангел, аз съм мъртва птица, жертва на телефонната компания, нямам повече сили да оправям този свят...

– Млъкни – изръмжа Сатаната. – Ще се обадиш ли? – погледна той заплашително към архимандрита.

Старецът преглътна тежко и поклати отрицателно глава.

– Добре – сведе поглед селякът към телефончето, вдигна го от земята, напъха с мъка върха на кутрето си в миниатюрния кардан и го завъртя.

Когато свърши да набира номера, Веелзевул поднесе с два пръста слушалчицата към ухото си и се втренчи в стареца. Отклони поглед от него чак когато някъде между здравата четина на косата му и дебелия ушна мида се чу пришукване и подвикване, сякаш пчела се мъчи да говори: „Ало, кой е? Ало? Нищо не чувам“. Селякът сведе горящия си поглед от архимандрита и произнесе в слушалчицата с неговия глас:

– Ало, аз съм – пчелата изведнъж забръмча и запука припряно откъм ушите на Веелзевул, който прекъсна пукотевицата и за огромна изненада на стареца продължи да говори в слушалката с глас на архимандрита: – Точно за това...Ще се обадиш на Владимир Петров...да, ти ще му се обадиш. Какво? Ей сега ще му се обадиш, той се е прибрал вече...беше там на една служба, абе, на един паметник...да, да, ти ще му се обадиш, щото аз ма няма. Ще му кажеш, че съм заминал за София...

Без да усети, старецът зина широко, слушайки как Злото се разпорежда с неговия глас и изрича онова, което той самият трудно би изрекъл. Сивата му душа затрепера от гордост, ръката му свали кадифената капа от главата, а пръстите на другата с волно движение разрошиха косата върху главата, където с изненада нашипаха къси рогца. Погледна към Веелзевул, който, изтегнат на ниското кресло и с крака на тезгяха, му намигна, докато поглаждаше въображаемата си брада и жестикулираше оживено:

– Кажй му, че съм подписал заповед за уволнение, да, уволнявам го... Абе чуваш ли какво ти казвам? – изръмжа той по едно време. – Няма да ти я иска. Казваш му, че аз съм я издиктувал отдалече и ти си я вписал в книгата, ще му кажеш да сдава черквата и да се маха. Как? На Бончо да я сдаде, пък Владимир Петров да излезе от нея още днеска...Ти ще отидеш да провериш, дърводелецът да смени ключалките, к`во пак не си разбрал, беее? К`во има толкова за разбиране? Абе...да... – разпсува се дивашки Сатаната с чуждия глас – това стадо... няма ли кой...

От досада, че трябва да се прави на безличен архимандрит, който не може да се оправи с някакъв още по-безличен секретар, Веелзевул тресна телефончето, то се пръсна на парчета във всички посоки, а той се изпъгна назад, стисна с косматите си ръце облегалките на креслото, пое със свистене въздух, вдигна глава към тавана и изрева побеснелият звяр. С наслада се развреця с козия си глас, очите му зажълтяха, зениците му се опънаха като две вертикални черти, а старецът стоеше с отворена уста и с ръка на темето и сякаш още слушаше смаяно как издават заповеди с неговия глас. Внезапно той притисна ушите си с ръце, за да не слуша непоносимите звуци, напомнящи стърженето на гигантски нокти по стъклата над него, и закрещя неистово:

– И аз това казвам. Да се маха! Кой ще ни каже нещо? На нас?! Да върви да се моли по поляните и по ливадите, да върви по дяволите, да върви по дяволите...

Настана тишина. Гарванът на пода тихо пръцна, а глух тътен накара стените да потръпнат.

– Аха – промърмори по-спокойно Веелзевул. – Нещо се започва. Малки хора тичат нагоре-надолу, събират се на групи и нещо пишат, ха-ха, подписват се, размахват камери, подвикват интервюта и споменават Бога, царя и отечеството, че и парламента...

– Аз имам тука някъде у себе си днешните вестници – разбърза се старецът, като измъкна от двата си джоба по един вестник и разтвори единия. – А-а-а, ето какво са намислили! – промърмори той на себе си: – Слушай! – погледна бързо към

Веелзевул и зачете: – „Стотици интелектуалци в защита на обичания свещеник“, така пише. Пише, че интелектуалци се подписали в някакви списъци да не го уволнявам... Да съм му бил простил. Хе! Ето! Други пет хиляди души се подписали, че си го искат, защото служел съвестно. Хе! Става досадно... Хм, хм, що пък да не му простя? Тия хора наистина го обичат. Искат си го и това е. Кой съм аз, че да им го отнемам? Абе, знаеш ли, май достатъчно го стреснахме, поболял се човекът даже, ми казаха, казаха ми също, че...

Дъхът на стареца секна, когато в същия миг видя дяволското лице на милиметри от своето, не се чуваше дишане, нито звук се чуваше, но видя очите, чу блъскане на железни вериги по вековни и мазни каменни плочи, стените се разтресоха и той видя как дълбоко изпод чудовищните вежди земята се разтваря и как столът под него пропада, как става тъмно и той размахва ръце като криле в летящия мрак и полите на расото му плющят, а той вика отчаяно и когато размахва за хиляден път вцепенените си крайници, изведнъж удря нещо твърдо над главата си, впила в него пръсти и увисва. Под краката си чу бавно блъбукане, адска жега развя полите му и опари ходилата му. Той нададе пронизителен писък и погледна надолу. На пея под краката му вечността изригваше и пукаше гигантски зелени, мазни и кипящи мехури, серни пламъци нагряваха черни казани, кафява сянка с тризъбец се изкикоти в лицето му и отлетя нанякъде в чернотията.

Изведнъж всичко наоколо затрепери и облененият в пот старец чу дълбоко в главата си еклив глас, който каза:

– Искам твоите хора да стрелят по деца, да се отдават на похот и разврат, да се женят и развеждат, да се бият и пребиват в олтара, да играят хазарт, да обират магазини, да осветяват икони за пари, мръсни, потни и озверели да ритат футбол по долни гащи, расо да не виждам, всяка втора думичка да бъде пари, пари, чужди пари, сребърници и всякакви дребни и едри аспри и пиастри, лъжа, клевета и бяс неудържим да владее душите им, без свян да правят светски митинги пред храма и да вият пред микрофоните като бесни кучета срещу луна по пладне, насъсквай ги, изцеди силите им в братска омраза и преследване на онзи техен брат во Христe... Да не чувам кротка молитва и прошка да не чувам някой да е дал – мъст, злост, бяс и тълпи от търговци в храма искам.

Чу се силен камбанен екот и дядо архимандрит отвори очи. После бързо ги затвори и забърбори несвързано, отвори пак очи, огледа безсмисленото великолепие на дърводелската работилница, откри без учудване, че е сам, и пое дълбоко въздух. И тъкмо да го изпусне с облекчение, когато остра болка от изгорено откъм петите го накара да закрепчи неистово, да млъкне внезапно и да се ослуша.

Далечно скърпане и стържене на камък върху камък изкриви времето, то припука и усука единия край на цветните стъкла, старецът скочи ужасен, хукна към вратата и излетя на улицата, зад гърба му работилницата се раздвижи с подземен стон, изрисуваните стени се извиха, червеният паркет пламна и през него високо към витражите изригна мазна зелена жаравя. Покривът издрънча, отгоре се посипаха стъкла, а мебелите се устремиха един

към друг и се скупчиха подплашени в ъгъла зад позлатените колони. Блъскаща, тропаща и фучаща фуния ги погълна и се изви в червен пъклен огън нагоре през адската смес от разтопени стъкла, подпалени кози дарадонки и пукащ прахоляк, после размаха кафяви криле и със свистене изчезна в небето. На мястото на малката и обвита в паяжини работилничка остана празна поляна, сбутана между посивели от скука и безверие жилищни блокове, покрита със сиви тръни, диви доматени храсти и бунтовни магарешки бодили.

Привечер

Над земята се стелеше мраз, бял сняг се спускаше от горе – отначало невидим, после мътен – и колкото повече приближаваше дърветата, къщите и калната земя, толкова по-тъмен ставаше той. Малко по-светъл и по-пръхкав изглеждаше под железните врати, по ъглите на оскъдните дворчета между къщите, между къщите и тротоара. Тънка, избеляла от вятъра пелена се беше застояла и пред външната врата на къщата на отец Петров. Вятърът се сви успокоен и подви ръкави в страничните улички, нищо не нарушаваше белотата на снега пред вратата, върху стария сняг беше навалял нов и вече съвсем слабо се виждаха следите от сцепени

кози копита, които сякаш бяха стигнали до вратата, бяха спрели, отново тръгнали, върнали се и после бързо я бяха подминали. Като присъда, изписана на китайски, се виждаха подредени в колонка следи от гарванови крачета, които подтичваха и подскачаха пред вратата, сякаш са били вързани за козите стъпки.

Настъпни тишина, вятърът съвсем се беше крогнал на завет в дъното на улицата, когато внезапно, сякаш бесове се вселиха в него, изфуча и нададе хищен вой, хукна ниско по земята като неудържима сприя, шумно се заби в циментовите колони пред дома на отец Петров и с фучене се нахвърли върху малко, синкавочерно перо, полупъхнато под железната врата. Перото с труд се измъкна и се опита да застане като копие срещу вятъра, но страховитата виелица го заблъска в ъгъла, сякаш искаше да набие перото в цимента, да го натроши или да го направи част от мазилката. Яден и непоносим писък се дочу откъм перото, то се изви със свистене около железната изтривалка, синкави искри притичваха по него, то ги запращаше и забиваше във вятъра и бавно си проправяше път към външния ъгъл на колоната. Когато най-накрая стигна до него, перото заискри ослепително, пое въздух, заби рязко острия си край в снега, сви се на горяща черна точка и с писък изхвърча на тротоара. Виелицата изфуча, но спря изведнъж, перото изхвърча със заканително свистене нанякъде, не се виждаха вече и сцепените следи. Телефонът в дома на отец Петров иззвъня.

Ало, отче, Вие ли сте?

– Да, аз съм – отговори съдържано отец Петров, после се прокашля и продължи по-сърдечно:

– Кажй, Ваньо, какво има?

– Дядо архимандрит се обади, каза, не знам как да Ви кажа...

– Кажй, де – в гласа на отца се долови нетърпение, което той можеше да си позволи със секретаря, с когото се познаваха отдавна.

– Каза да Ви кажа, че трябвало да излезете от черквата – помълча малко и добави: – Каза да напуснете... – секретарят не знаеше как да продължи, тишината в слушалката се разтегна и той попита разтревожено: – Ало?

– Да, Ваньо, чувам те. Какво друго каза?

– Ми нищо друго. Каза, че ще лети за София, оттам – за някъде другаде, а, да, каза да предадете черквата на Бончо, после нещо се ядоса и връзката прекъсна. Нищо друго не знам, тука казаха, че на някакъв заупокой Ви крещял, пред хората де, било голяма излагация... Крещял на Вас, някой каза, че бил пиян...

– Да, крещя. Каза ли да се подготви някаква заповед или нещо такова?

– Нищо друго не каза.

– Добре, друго има ли?

– Ми няма. Ако се обади пак, какво да му кажа?

– Че си ми казал.

– Тука някой спомена, че иска да сложи Бончо на Вашето място. За подигравка, щото сте много близки, нали Вие го направихте човек?

– Не ми се вярва да го направи, Бончо още не е готов – поклати глава отец Петров.

– Е, Вие си знаете... Малко много му имате доверие на това момче... ама Вие си знаете.

– Той е добро момче и добре учи, но още не е готов за служба. Ами, добре, ако няма друго... дочуване, Ваньо.

– Дочуване, отче.

Отец Петров сложи внимателно слушалката на мястото ѝ и остана замислен. После събра длани до гърдите си и затвори очи.

Нощта на Сатаната

Тази сутрин не съмна. Нощта за огромно удивление на всички си остана, макар разредена по краищата и със светли пролуки, а през тях се шмугваха сиви сенки, чуваше се неясно търтузене и много хора изпаднаха в неведомо вцепенение. Странни и непознати случки ги засипаха с кошмарна отчетливост и направиха нощта бездънна – вой на чакал отнякъде се чу и ужасяващо подземно думкане откъм площада раздруса нощта, сякаш жив погребан блъска по капака на ковчега, после нощта наметна пелена от проливен дъжд и се изсипа около стъпалата на черквата „Света Петка“.

Загърнато в ризка и нещо като яке, на стъпалата на черквата беше приседнало просяче и чакаше дъждът да спре, за да се прибере на топло в кашона зад будката за вестници. Черна и безлунна, мократа нощ тресна няколко светкавици, прилекна хищно зад дърветата, пое въздух, плазна се около черквата и заглъзя в краката на детето. Светкавиците осветиха мокрото небе и сивите брезички и в шумолящата им мокрота се видя черен силует, в горната част на лицето му едва-едва се различаваше безпорядък от брада и озъбена усмивка в нея. Детето примря, а следващата светкавица размаза усмивката на черния силует и забави движенията му. Те отметнаха дълго расо и извадиха от него въздушна пушка, насочиха я към детето и се чу сух пукот – и пронизителен писък се чу. Писъкът усили вятъра, дъждът замръзна и заблъска скреж, над градинката стана още по-тъмно и по-страшно.

Детето климна напред към нощта, дъждът изми от лицето му света и ужасния човек с расо, милостив мрак отпусна чистите детски черти, а зад него вратите на черквата се разтресоха и се разтвориха, сякаш гневна ръка ги блъсна отвътре. Светлина като от пожар нахлу оттам и се изсипа пред вратата, бликна през прозорците навън и прогони нощта. Около черквата стана ден, а наред притвора светлината се подпали и изригна и в пламъците ѝ се виждаше дългокос човек с искрящо бяла дреха, с руса брада и с толкова страдание в тъмните очи, сякаш черната сачма се беше забила в гладкото чело над тях. Като раздвижи светлината около себе си и протегна ръка към детето, той се наведе, докосна мърявите дрешки, задържа ръка,

после се изправи и погледна мръсната и кървава оловна топчица в дланта си. Погледът му се насочи строго към дъното на тъмнината, там черният силует се сви и изскимтя, до него издрънча пушка и той се свлече на друсанца се и хлипаща купчина. Ръцете му с плач обгърнаха главата и плачът му се изви като надгробен вой и премина в грозен писък, гигантски нокти задраскаха по купола на небето, клоните на дърветата се заблъскаха, разнесе се смрад на блатна глен и вълчи вой смрази кръвта на уличните псета. Божият Син се наведе, взе детето на ръце и седна на стъпалата на черквата. Пълните му с мъка очи се наведоха към заспалото личице и той прошепна:

– Ето дойдох, виж... Всичко ще мине. Видя ли?

Светлината вътре в черквата бавно изгасна, високо над кубето избухнаха и се завихриха зли искри, вятърът запокити с бясна сила светеща топка към другия край на града, около черквата дъждът намаля, чу се шум на забързани хора, пред входа спря линейка и грижливи ръце отнесоха заспалото дете в нея.

Далеч от там на площада и над катедралната черква се извиха зли зелени пламъци и се разсипаха над безвкусно позлатените кубета, а ниско по земята наоколо като гладни и безформени земноводни заглъзяха мъгли и никои не знаеше откъде идват те, нито защо се спотайват около дърветата и защо в мрака над тях се трупат сивокафяви парцали и се изсипват и въртят снежни фурии. Времето се беше нещо объркало, пролетта не идваше, но бягаше от града и часовникът на площада спираше

през половин час. Около обяд неочаквана и бясна фъртуна с кикот размята ръкави покрай паметника на граф Игнатиев, изви се през центъра на града, скри за миг катедралния храм и замря. Минути след това откъм стъклописите и корнизите на черквата се чу противен звук, чу се мляскане, скимтене и уригване, после над къщите се разнесе бавен и мъчителен погребален звън. Камбаните биеха тъжно и протяжно, разнесе се ангелски плач, мъка стегна гърлата на хората, те спираха и дълго гледаха към каменната грамада и към бронзираните ѝ кубета и отминаваха потиснати.

Облаци скриха редките звезди над площада и се разнесоха едва след последния звън, когато звездите се показаха отново и осветиха черна и безформена сянка, увита около кубето на храма. Откъм нея се чуваше безумен шепот, сянката протягаше крайник през засводените отвори и думкаше без ред върху камбаните, след всеки удар се понасяше кикот като плач на хиена, сякаш хълцане на пустинен звяр след преяждане, и отново – думкане, а мракът все повече се съгъстяваше.

После-е-е

Така на умряло камбаните биеха на другия ден, после през следващите дни все по едно и също време биеха – с шепот някъде около притвора се почваше, с кикот над покрива се свършваше и докато камбаните виеха, през един от отворите на кубето се мяркаше за кратко сянка на човек, стиснал въжето и леляк нагоре-надолу като сива парцалена кукла, и вече никой не знаеше кой е този страдалец. Говореха за Херуфим, който обичал службите и трупал грехове, защото страшно искал да постъпи на служба при дявола. Говореха и за самия дявол, който лично плашел ангелите, пристигащи на обезумели от скръб рояци, за да помагат с каквото могат на лугащата се душа на покойния нещастник, а понеже такава нямаше, техният объркан и озъртащ се сонм извикваше див кикот откъм кубето на черквата. И той не спираше, но преминаваше в лай, в боен вик на чакал мършояд, задавен в слюнките си, и в постоянно повтаряно като свирня на вятъра: „А после-е-е-е...“

След тази реплика около кубето прелиташе шумна, тъмна врана, правеше кръг и кацаше върху кръста.

– После-е-е... – продължаваше също така лигаво и протяжно враната, вирайки се през смешни очилца с претенциозна форма – ето тука – започваше тя да премята появилия се от нищото в разперените ѝ крила вестник, – тука пише, че някакъв свещеник осветил бижутериен магазин – враната

направи пауза, погледна замислено над очилцата и каза сякаш на себе си: – Сигурно със светена вода го е осветил, представяш ли си? – помълча малко и продължи: – А на другия ден същият свещеник си сложил чорап на главата и влязъл в магазина да го обира. Ха-ха-ха, насочил пи-пи-пистолет, ха-ха...

Злата грамада също заквича от смях, вдигна глава към луната, уригна се дълго, произвеждайки някаква мелодия, и махна с опашка, тоест:

– После-е-е...

– После-е-е... Пък в този вестник пише, че двама свещеници хвърлили як бой на друг свещеник в олт... – гарванът не се съдържа и отново се разсмя с провлачен грак, – в олт... в олт... в олтара..гра-гра-ариг-гра...

– Хо-хо-хо – раздруса се кубето от смях.

– А тука, хе, някаква бедна женица се оплаква, че много пари ѝ взели за освещаването на икона. Хе! Слушай! Някакъв свещеник ѝ осветил икона за десет лева, за следващата обаче – провлачи гарванът – поискал четирийсет лева, защото на нея имало четирийсет мъ-мъ-мъ-ченици аха-ха-ха!... – дълъг и нестихващ кикот подхвана гарвановият грак, замлъквайки неочаквано и подчертано театрално в очакване... – Пък тука после-е-е пише – заглези се отново враната, – даже има и снимки, пише, че вчера на площада имало голям митинг на свещеници.

– Искаш да кажеш „молебен“ – направи се на ударено Злото от кубето, – искаш да кажеш, че са се събрали и смилено са търсили Божията помощ за нещо?

– Нищо подобно не пише – възмути се враната и като заби нокът в страницата, завъртя вестника

към кубето. – Ето виж, пише „митинг“. Митинг и толкова! И пише, че никой не е чул нито веднъж някой от свещениците да казва „Моля Ти се, Господи, прости и помагай“ или нещо подобно...

– Ами какво са викали? – гласът на Злото трепереше от лицемерна загриженост, в края му се чуха плачливи нотки на страдание, които преминаха в истински плач с дълбоко хълцане. – Да не би вместо да четат Евангелието и да гледат към небето, благите отци са рецитирали точки, параграфи и прокурорски заповеди? – съвсем ревна накрая Сатаната, блъскайки като капризно дете няколко черни и безформени крайници по кубето, докато от очите му се изливаха истински реки от сълзи. – Остава да каже-е-е-ш – проплака той, – че са облекли малки деца като ангелчета, за да им носят плакатите с ругатните по адрес на отец Петров. Или пък че вместо молитви и иконки са раздавали на туристите листовки с протести против отец Пеетро-о-о-в...

– Ами, да, има ги на снимката децата – отговори враната хладно, – само че ти откъде знаеш какво е пишело на плакатите и в листовките? – погледна тя обвинително над рамките на очилата, като повиши глас: – Ти ли го организира?

– Не съ-ъ-ъ-м... – лъжливо изви глас грамадата. – После-е-е-е? – враната замълча, шумолейки с вестника, внезапно го свали и погледна уморено към дъното на хоризонта. – Какво има? Искам после-е-е-е... – изви глас Злото.

– Пише, че някакъв свещеник стрелял с пушка в дете – и като изчака да отmine радостният вой откъм черната и усукана маса, изсумтя подчертано разочаровано: – Не го убил.

– Как така? – дойде откъм кубето, където, приседнал на върха, там вече седеше тантурест дебелак с потури и гледаше ядно изпод набитите си като от овча прежда вежди.

– Така! – погледна го зло и сериозно гарванът. – Даже сачмата я нямало, пише. Сякаш някой вече я бил извадил и...

– И?

– И детето сякаш светело, така казала една от сестрите в болницата.

Дебелакът се обърна беззвучно по корем и зарита с късите си крака, докато тялото му се плъзгаше по кубето и ноктите му стържеха по евтиния бронз по пътя си надолу, после полетя към земята, тежко се тресна и думна на асфалта, без да разтвара стърчените си къси пръсти. От силата на падането тялото се беше забило и почти изравнило със земята и без да го забележат, две деца притичаха по него, забързан велосипедист премина през главата му. Като направи плавен кръг и приплясна с криле, враната кацна до стърчащото над асфалта ухо на Злото и прошепна:

– Закъсняваме. Хайде да го изгоним от черквата!

Чу се дълбок подземен тътен, масивното набито тяло едва помръдна и потъна малко, после още малко и ситно надробеният асфалт се затвори над него. Враната плясна силно с криле, издигна се вертикално нагоре над кубетата на черквата и още по-нагоре, където, преплетени в зъл въртоп, я обкръжиха зелени светкавици и облаци от черни мухи. Като съскаха, пращяха и се огъваха, всички заедно изфучаха към потъналия в зеленина двор на черквата „Свети Георгий“.

Старецът беше заспал на широкия стол, ръцете му бяха подпрени на коленете, очите му се въртяха под плътно спуснатите клепащи, а устата му потрепваше и изговаряше несвързани думи. Някой почука, вратата се отвори и влезе секретарят:

– Дядо архимандрит, във вестника пише, май и от големите началници някои не били съгласни, лето махаш отец Петров от църквата. А-а-а, да не Ви събудих?

– Кой не бил съгласен? – отговори с дрезгав глас архимандритът. – Пише ли кой точно?

– Пише.

– Добре, остави ми вестниците. Чакай долу да те извикам – секретарят затвори вратата, а архимандритът стисна разтревожено очи: – Сега пък с кого ще се карам? – прошепна сам на себе си в тишината. – Господи – сви той схванатите си пръсти за кръстен знак, – покажи ми...кажи ми какво да правя...

– Вече ти казах – изсъска злобно някой току до ухото му и архимандритът стреснат отвори очи.

На стола срещу него – изпружил крака в шаячни потури и с широко разкопчана бродирана риза върху облата и изродена космата гръд – седеше Сатаната и го гледаше ядно.

– С никого няма да се караш! – изфуча селякът. – Властта е твоя, тя е сила и сила още съм ти дал! Защо да се караш? – изви той глас, повдигайки рамене с престолено недоумение. – Кой е толкова

силен, че да ти се опълчи? Пак ще ти обясня...Уф-ф-ф – въздъхна с неочаквана досада Веелзевул, като пъхна ръка в дебелия червен пояс и извади пакетче тиквени семки, – колко лесно беше допреди десетина столетия. Добре, ще ти обясня, макар че не вярвам да ме разбереш... Допреди десетина столетия все се намираше някой като тебе, е, не съвсем като тебе, по-скоро намирах някой интелигентен епископ и се спогаждах с него. Ей така, намирах начин, помагах му да разчисти сметките си с когото си иска, както е при тебе, да къдне и да анатемосва, да вдига кладни, да гори жив когото си хареса, а в Геена да се сипят стотици прокълнати и анатемосани души заедно с неговата...

След последната дума Сатаната замръзна и погледна бързо архимандрита, не забеляза нищо обезпокоително и продължи сговорчиво:

– Знаеш ли, ти ме върна седем-осем столетия назад, там, където останаха най-щастливите дни от моя безконечен живот. Тогава обикалях Испания... Харесвах ми градовете, харесвах ми хората. Не знам защо, може би заради климата, но там се бяха развъдили най-многолюдните тълпи от лицемерни свещеници и озверели от фанатизъм епископи и те страшно ме забавляваха. Обичах да ги имитирам, да се преструвам, да навличам лилави одежди, да припявам заедно с тях Евангелието и никой не ме различаваше от тях, ха-ха. Не се и съмнявах, че един ден техният фанатизъм ще ми бъде полезен, ще ми помогне да обърна собствената им тъпота и болнаво суеверие срещу тях, и предчувствието ми не ме излъга. Веднъж, както често се случваше, се бях подпирал на една от големите мраморни колони

пред вратите на Ескуриал и наблюдавах многолюдно шествие, пълно с лицемерие и с лъскави свещеници, с претрупани икони, черни монаси и лъжлива вяра, съзерцавах шествието, душата ми стенеше от смях, а предчувствието ми се усилваше и аз започнах да търся и да разглеждам лъскавата тълпа, търсих, докато го видях. Беше един много странен епископ – нисък, почти джудже, очите му бяха полупритворени, устата му шепнеше молитви и сякаш околният свят не го интересуваше, но само аз виждах с колко ярост оглежда хората около себе си, с колко чиста и светкавична омраза измерва от долу на горе по-високите, по-красивите или просто по-симпатичните хора, колко бързо сменя израза на лицето си и колко кротък и ревностен може да изглежда само след секунди. Той ми хареса и аз реших да се позабавлявам, но и да превърна неговото лицемерие в мой помощник, в мой инструмент и в моя брадва.

– Хм – поклати недоверчиво глава архимандритът. – Тогава хората са вярвали много силно.

Веелзевул се усмихна загадъчно и продължи:

– Когато малкият лъскав епископ се прибра вкъщи, аз влязох внимателно в тялото му, заживях в него и той нямаше нищо против. Първоначалната му почуда от собствената му промяна много бързо изчезна. Той се влюби в себе си, а околните също се влюбиха в него, в неговата нова и непонятна интелигентност, нова проникателност и всеобхватна мисъл и скоро всички говореха само за него, тоест за нас, и ние се къпехме в невиджано възхищение и дори бих казал – във всеобща обич. Това обаче не ми беше достатъчно. То дори не ми

беше и необходимо, дори напротив – не познавам по-досадно усещане от това хората да те харесват. Затова една сутрин моят епископ се събуди обхванат от черковен бяс и душевни подозрения, преко си тичешком площада пред отрупаната със статуи сграда на Инквизицията, нахлу вътре и се разкрещя с моя глас. Гласът ми изкънтя доста ефектно и кънтя смразяващо по празните коридори, докато епископът нахлуваше в приемната зала на Инквизицията. Там, заграден от цялата сбирщина от притворни свещеници и лъскави инквизитори, той обвини самия Главен инквизитор, че държи у дома си черна котка, и изкрещя в очите му, че те двамата – инквизиторът и котката – разговарят всяка вечер под червената луна, че съскат, мяукат и богохулстват, обвинти в облаци дим от разпалени буци тамян, стрит маймунски пищял и сушен дяволски нокът.

Миниатюрни кастанети изтракаха откъм перваза на прозореца. Там, застанал в профил към тях и допрял върховете на протегнатите си напред криле, беше кацнал гарванът, тракаше с кастанети, закачени на върха на крилата, извърташе към тях глава и им хвърляше премрежени погледи.

– Главният инквизитор – продължи Сатаната – беше едър, остроумен и вечно усмихнат мъж, той обичаше живота, но беше много жесток и изобретателен тип – беше измислил най-страшните мъчения на земята и най-страшните машини за тях... Та когато чу обвиненията, той се изсмя гръмко и от сърце, стана веднага и каза да не губим време, а да отидем до дома му да проверим. Тръгнахме една неопикуемо пъстра тълпа и когато спряхме пред кованите порти на потъналата в зеленина къща,

отвътре през решетките изскочи Лилит. Беше се въплътила в най-лъскавата черна и галювна котка, която съм виждал. Тя се отърка пред очите на всички в расото на инквизитора, погледна го предано с огромните си зелени очи, изправи се на задните си крака и произнесе ясно: „Кирие елейсон“. Сетне понечи да го прегърне през коляното. Инквизиторът разрита Лилит и се разкрещя, изричайки и нарутавайки няколко от имената ми, и малко преди да полудее, в тъмнината на килията, където го бяха оковали, аз наистина му се показах. Хо-хо, трябваше да видиш как очите му изскочиха от орбитите и как на устата му изби кървава пяна. Насладата, с която слушах писъците му на кладата, вдигната специално за него още същата неделя, беше огромна и аз едва дочаках душата му да изхвърчи от искрите на жаравата, за да я запрата в най-дълбокия казан... После пошушнах на краля и той направи моя епископ главен инквизитор.

– Главен инквизитор – повтори мечтателно архимандритът.

– И още същата нощ, докато съзерцавах луната на поляната зад манастира в Ескуриал, в дъното на земята Геена разпали най-буйните огньове под най-големите казани. Тогава започна моето истинско забавление – страх скова света и страхът започваше от мен, достигаше до дъното на ада и това беше прекрасно, защото всички в кралството – мъже, жени, деца, цяла Испания, от краля до стражаря – се страхуваха от мен. О, не, те не се страхуваха, те изпитваха панически ужас, прибеляваха, щом чуеха името на главния инквизитор, а аз не си губех времето напразно – разпалвал съм до

петдесет клади на ден, през огъня на площадите минаваха цели градове и села...

Веелзевул замълча, после сви краката си и сложи кротко върху тях грубите си отрудени ръце:

– От тебе също не искам кой знае к'во. Искам душите на тези, които са против тебе. Тях ще ми отстъпиш, отмъсти им – ти обичаш да отмъщаваш, накажи ги – има ли нещо по-сладко от безпричинното наказание? Кои са тези например, които си позволяват да пишат против теб във вестника? Запомни имената им и ги изреди в една проста анатема.

– Нещо не те разбрах – промърмори изтерзан от чутото дядо архимандрит, като притегли жезъла към себе си и подпря брадата си на него. – Да кълна и да анатемосвам ли искаш?

– Ами-и-и, да! – каза Сатаната като гледаше в очите на дядо владика с неподвижната кротост на котка, вторачена в миша дупка: – Нищо друго не искам, само да анатемосваш – добави той, напъхвайки бавно пакетчето с тиквени семки обратно в пояса.

– И какво ще стане? – повтори нетърпеливо архимандритът с ръце върху среброто на жезъла. – Не, аз знам какво ще стане – аз ще ги анатемосвам, те ще ми се хият, нали тъй? Ха-ха – погледна той накриво другия.

– Ха-ха! – съгласи се Сатаната. – Странно е обаче, че ме питаш – добави той, като сви озадачен рунтавите си вежди, без да сваля поглед от лицето на стареца. – Истина ти казвам, отдавна не съм бил тук и не разбирам откъде идва това ново и много тъмно невежество... Не разбирам – почеса се той

по бичия врат. – И невежеството ли е Негово дело? Защо така е решил? Кое му е хубаво на невежеството? – той поклати с укор глава и макар да гледаше архимандрита право в очите, продължи сякаш на себе си: – Има нещо грозно и противоестествено в това хората да не знаят откъде идват и накъде отиват, да не познават Бога и Дявола...

Злото се замисли, облаци премрежиха жълтия поглед, непозната тъга ги поведе към дъното на сатанинската душа и след кратка пауза селякът отново заклати глава:

– Обидно е човешките същества да ме забравят, да не ме познават и да не се досещат, че ще дойде ден, който ще трае милиони години, и през тези години освен невъобразима болка и желание да ме зърнат за секунда няма да изпитват нищо друго... Макар че твърде е възможно... – продължи той след нова пауза, през която погледът му отново потъна в дълбокия мрак на дяволското познание – и тази тъмнина като всяка друга да е част от мен. О, в такъв случай не е ли тя възхитителна и не ми ли напомня за топлите ерусалимски нощи и пивкото вино, което ми наливаше Каяфа в следобеда на онзи четвъртък? – смигна той внезапно на стареца...

Архимандритът го погледна недоумяващо, но кимна утвърдително.

– Ето нà! – продължи Веелзевул, като се изпъгна назад и качи краката си с шарени терлици на стола срещу него. – И ти не знаещ, но анатемата е най-мощното и най-унищожително оръжие в цялата Вселена. И то за всички човешки същества, аз поне не зная да има друго. Защото какво толкова може да направи и най-мощната бомба, измислена

от човека? Нищо. Само ще съкрати с някоя и друга година мъките на шепа грешници.

Погледът на звяра се избистри и мисъл се плъзна в него като сянка на акула по дъното на прозрачна лагуна.

– А какво прави анатемата, е страшно дори да си помислиш. Тя, Ваше Високоблагоговейнство, разпалва приживе адски огънове в душата на анатемосания и той се чувства свършен – окончателно и безвъзвратно. Остатъкът от живота на грешника се превръща в мъгла, тя съсирва паметта му и единствената искра в мрака е надеждата, че все пак, може би след смъртта си, нещастникът ще се измъкне някак от мен и ще се превърне в лъч сред вечната светлина. Но това не става, Ваше Високоблагоговейнство – когато химните в него спират да функционират и той умре, душата му прави „цък“ и излиза от тялото, но, повярвай ми, виждал съм го милиони пъти, излиза, без да открие пътя към светлия етер, изпада в паника, спъва се в тъмното и полита право в моите казани. А оттам – примлясна селякът, – оттам неговите мъки докарват нови мъки и на Създателя и тъга безмерна в погледа на Неговия Син докарват също.

Призрачно блаженство се мярна в бадемовите очи на Веелзевул и миг след това се разтвори като невидима мъгла, в която дядо архимандрит посумно въздух и запитва:

– И какво, да кажем, ще стане, ако аз взема и наистина анатемосам някого от тия – и той тресна с опакото на ръката си по купчината вестници, – дето ме плюят по вестниците? Казвам ако...на-пример...ако...

Веелзевул го погледна с обич, протегна квадратната си длан с груби като кози копита нокти, изрязани сякаш с конски керпеден, погали нежно стареца по главата и прошепна:

– В името на тъмнината, обещавам ти по-малко градуси, както и да го разбираш, и прохлада, каквато се промъкне отгоре, ти обещавам.

– Каква прохлада? – погледна го с недоумение старецът. – Не разбрах ще затворя ли устите на тия, дето приказват разни глупости и ругаят по вестниците срещу мен, ако ги анатемосам?

– Ще ги затвориш, ще ги затвориш – отговори със същия кадифен глас Сатаната, – ще изчакаш само един проклет миг. После всеки от тях ще има своята лична вечност, която да запълва с вой и страдание и с ненавист към мига, в който те е срещнал. Ще има достатъчно време да мълчи или да вие, както реши, да гълта вряц катран или да плюе сяра...

– Хм, добре...Добре изглежда...Ще ги анатемосам – съгласи се дядо архимандрит след кратък размисъл. – Ще ги анатемосам и още как! – добави той по-войнствено. – Още утре като ме запитат журналистите, и ще им отговоря с една дума. „Анатема“ ще им кажа. А после...

Селякът гледаше право и неотклонно в глуповатите сини очи на стареца и като снижи глас – сякаш излъскваше думите с неизползваната част от кадифето на гласа си, – занарежда:

– Не бързай. Ти само анатемосвай, както си знаеш, както си го учил. Ние ще ти помагаме. Аз ненавиждам пропската, но Асмодей обожавана анатемата, той лови анатемосаните души с езика си, никой досега не се е измъкнал от него...

Архимандритът потръпна и стана бързо. Невидима сила се стовари на раменете му и го притисна здраво обратно към стола. Все така усмихнат, селякът сложи ръбатата си длан на коляното му и каза:

– Още нещо. Сега иди в полицията. Само кажи: „Добър ден“... Там веднага ще откликнат. Утре ще ви призоват двамата с отец Петров за справка. Ти няма да отидеш, а докато той е още там, ти ще превземеш черквата.

– Каквооо? Да пре... какво? Това са смехории. От кого да я превземам? – засмя се искрено дядо архимандрит. – Нали мога да отида и да кажа да ми дадат ключовете, все пак аз съм архимандритът. Стопанин съм на имота, искам да кажа.

– Не можеш да влезеш през вратата! – изрече със зловеща нотка в гласа Сатаната. – През вратата на Ерусалим влезе Синът Му. Ти ще атакуваш черквата от всички посоки, ще прескочиш оградата, ще се изсипеш от клоните, ще я окупираш и ще направиш в двора стан на моите изчадия.

Архимандритът потръпна:

– Как от всички посоки?

– Така – Веелзевул вби отново поглед в очите срещу себе си и когато видя безволевата им синилка да се разтваря окончателно и всякаква мисъл да изчезва от тях, обясни равно и спокойно: – Ще ринеш и ще прескочиш оградата, защото никой няма да те спре. Във въздуха над черквата ще бръмкат облаци от нашите верни воители с червени очета, сонм от вампирясала материя ще блъска дърветата и ще се ветрее по клоните, и ще пълзи по тревата, зад черквата ще пазни вълчицата, а на външната врата ще кацне гарванът. Никой не

може да се изправи срещу тях, нищо от този свят не може да ги смути. Започва Царствието тяхно тук на земята, страх и ужас ще царуват в този храм и той ще бъде техен храм и тяхно леговище.

Смешна мисъл присви очите на Злото, селякът протегна късия си пръст и каза:

– Преди това ще кажеш на всички, че отец Петров е направил частна църква. Че затова окупираш храма и че ти просто го експроприираш, връщаш го на народа... Какво има?

– Не мога да кажа такава глупост, никой няма да повярва, всички знаят, че църквата е на енорията, пък настоятелството си кани когото си иска да служи в нея – искрено се възмути архимандритът.

– Можеш, казвал си и по-големи глупости. Аз ще направя така, че всички да повярват. Разбирам от слухове. И обещавай на младия Бончо, че ще го сложиш на мястото на отец Петров... – нещо като усмивка изкриви лицето на Сатаната, очевидно беше го осенила смешна мисъл и той я изрече: – Знам, че си свидлив и няма да му дадеш пукнат сребърник, затова, за да си заслужи мястото, нека да се изправи пред хората или по телевизиите и да каже, че неговият учител и приятел е крал пари. Разбира се, крал е! Нека Бончо да си намисли колко пари е откраднал неговият учител и да каже, че липсват, да намекне, че той, неговият проповедник, на когото толкова е вярвал, ами да, откраднал ги е, присвоил ги е, той самият не вярва, но... – Сатаната направи ужасена физиономия, притисна с ръка устата си, за да покаже как Бончо трябва да го направи по телевизията, – но, о, ужас! Фактите говорят друго и са си факти, крал е, крал е. Ха-ха-ха...ха-ха-ха...

Дяволският смях се изви към дъсчения таван, отгоре се чу ромолене и боботене на гръмотевица се чу, духна вятър, небето заплака и дъждът беше солен.

Сам

Отец Петров се вслуша в празнотата на храма и въздъхна: „Къде се дяна множеството, Господи? Остави ли ме? – само мракът притисна и без това невидимите стени, кандилото тихо припука и отново настана тишина. – И аз какво да правя? – продължи без глас отец Петров, вгледан замислено в резбата на царските двери. – Да вървя с множеството ли, да търся неговото чело ли? Или да го следвам?“

Беззвучният му шепот съвсем утихна и той добави едва чуто:

– За да ми е по-лесно...

Отново нищо не се чу. Само някъде отвън извибрира звук, напрегнат и далечен като бръм на пчела върху медоносен цвят, и бръмченето се усили, сякаш милиони волтове електричество опасаха храма. Внезапно сияйни лъчи пробиха с копринен съсък кубето и прозорците, изсипаха се и обляха в злато всеки милиметър от празното пространство, внимателно заобиколиха коленичилата и прегърбена фигура на свещеника и той видя ясно изписано

върху притъмнялата си памет: „Не върви след множеството, ако то е тръгнало да върши зло!“

После тишината се разрези и подреди на ситни, като изрисувани върху икона вълнички, дочу се плискане на вода и отец Петров се обърна изумен, за да види, че в черквата се е ширнало езеро, вълните му се плискат току до него, а отсреща, там, където трябваше да бъде вратата на храма, накъсани мъгли откриват едва-едва далечен бряг, червен и стоплен като дъхав восък. Вдясно от вратата зад големите свещници заблъска вятър и се провидяха едри тръстики и малък параклис, изплетен от камъш, невидим полъх донесе от него звуците на тропар, водно конче жужеше, а свещниците се поклониха дълбоко, отново се изправиха и просветнаха с жълти пламъчета.

– Не разбирам, Господи, не разбирам... – поклати глава отец Петров и тогава забеляза лодката, която бавно се носеше по водата от другия бряг косо към мястото, където се губеха контурите на тръстиковия параклис.

Лодката приближи и тогава отец Петров Го видя. Седеше изправен на носа на лодката, протягаше сдържано ръка напред, говореше нещо спокойно на десетина души в дълги и препасани облекла, а те Го слушаха внимателно. Дочу и гласа Му – тих като полъха на вятъра и отчетлив като птича следа по пясъка на времето. Невидимите вибрации на гласа Му раздвижиха въздуха в храма, над лодката се появиха два ангела и разпериха криле над нея, бялата Му дреха сияеше и лодката се плъзгаше бавно като от само себе си, след миг щеше да се скрие зад гъстата тръстика, ето че тръстиката

зашумя смирено и се умълча и отец Петров набра смелост:

– А аз какво да правя, Господи? Сега какво да правя? – със силен шепот попита той.

Протегна ръка и така замръзна, защото мъглите спряха да се движат, въздухът сладостно затрептя и се умълча, а тръстиките в края на храма се раздвижиха и той чу глас:

– Каквото правя аз.

Гласът не беше онзи, който отец Петров от дете си представяше, не прозвуча кротък и обичлив глас, но се чу гласът на вселената, съдържан громола от горе отекна в главата му, сякаш могъщата природа проговори и разпореда Божията воля. Чу се ехо от другия бряг на езерото и премина по вълните като бавен щрих, небето се засенчи и избумка взрив, сякаш забързана за някъде добра мисъл премина звуковата бариера, и лодката вече не се виждаше никъде.

Свещеникът се наведе ниско и целуна каменните плочи пред олтара:

– Благодаря ти, Господи...

После стана, прекръсти се съсредоточено и се обърна към входа, където топъл вятър движеше тежките завеси на входната врата, под нея се изпещдаше цветна мъглица, а върху кадифето на завесите пулсираше и бавно изтъмняваше бяла фигура. Отвън като безгрижно цвъртене на врабец се чу крясък на вестникарче:

– Анатема! Архимандритът анатемосва! Архимандритът анатемосва...

Отец Петров потръпна, сякаш снежна пряска се стовари на раменете му, после разтвори безпомощно ръце, в погледа му застина отчаяние.

В двора на черквата

Новината за дядо архимандрит, който изпаднал в особено транс по време на заупокой пред паметника на граф Игнатиев и в това състояние уволнил отец Петров, обиколи града почти мълниеносно. Вестниците от следващия ден описаха някак си случката, гадаейки какво ли е докарало архимандрита до това състояние, но по необясними причини състоянието не беше описано. По-късно самите журналисти разказваха как кратки токови удари през целия ден затъмнявали екраните на компютрите, чертаели неконтролирани мрежи от причудливи зеленикави запетайки с червени очета, след което нещо като мах на гарваново крило изтривало текстовете им, а отвън внезапно примрачнявало. Вестниците с упрек споменаваха организаторите на тържеството, които подразнили с нещо архимандрита и той изригнал против тях ли, против отец Петров ли, против някакъв козел ли, така и не се разбра, разбрали от приказките му единствено, че ще уволни свещеника. „Хм – каза някакъв коментатор по телевизията, – че какво обвинение ще измисли дядо архимандрит против най-свестния свещеник? Ще го обвини, че служи заупокой ли? Че кой да го отслужи тоя заупокой, звънарят ли? Пък и, хе-хе, дядо архимандрит нали го знаем как пази постите и как си гледа живота. Колко са свещениците като отец Петров, че да го затрива ей така...“

Необяснимият страх в града обаче растеше, нещо или някой ходеше между хората, проникваше

в неспокойните им сънища и сееше злост и бяс и светска прелест сееше против вярата и чистото служение, издигаше до небесата изкуството на клеветата и отровните приказки, издигаше в душите олтари на лъжата и светското скудоумие, съскаше с разцепен език за насилне и убийства на свещеници. Без да го показват, всички жители на градчето следяха с интерес похожденията на протосингела Херуфим, който, качен на своя бяс, обикаляше прокурори, полицаи и гангстерски фамилии и втрещил двойнолупести очи в събеседника си, закланаше отец Петров и неговите енориаши, сееше отровни лъжи и обещаваше райски благини главно на тоя свят и по околните курорти на всекиго, който повярва в него и в дяволската лудост на архимандрита. Не по-малък страх предизвика и начинът, по който висшият йерарх редуваше заканите си да анатемоса всекиго, който се изпречи на пътя му, със заканите да събере духовен съд, да осъди отец Петров и да го лиши от правото му да служи Богу или поне да го прати за нещо в затвора.

Глуха боязън извикваха и двајсетината монаси ли, свещеници ли, които тихомълком се бяха настанили в двора на черквата, бяха си направили палатка, малък телевизор осветяваше зловеццо вътрешността ѝ, а оттам се чуваха бесовски подвиквания, непонятни звуци и страхливо мърморене. А когато отдалеч се чуеше шум на криле и над двора на черквата прелиташе врана, обиколена от черен облак от зли мухи, невнянтните монаси изпъзляваха от палатката, правеха смешно хорце, пляскаха комедийно с ръце и подвикваха, както им се струваше, подигравателно, към хората и към улицата:

„Христос възкресе“. Един от тях, изглежда най-енергичният ли, най-старателният ли, се втурна веднъж към влизашия в двора отец Петров и изкряска в лицето му на един дъх:

– Аз съм твой кръстник во Христe. Защо не те обрязах?! А?!

Изплашеният отец подбра полите на расото си, изгледа сърдито крещящия духовник и влезе забързан в притвора.

Така дойде денят, когато, тръгнал за служба, отец Петров спря за миг в двора на черквата и за първи път загледа палатката на странните отци, разхвърляните наоколо бирени бутилки и смачкани вестници. За миг забави ход, защото му се стори, че от неприлично мръсния черковен двор и от палатката наред древните камъни се излъчва страх или може би зов за помощ, или нещо непознато и плашещо, плъзгащо се като ням звук над тревите, и той се втрещи в палатката, оставяйки времето да препуска край него. Не помръдна, когато въздухът в единия край на двора запращя и изсипа синкави искри и когато някаква мисъл се завъртя в напрегнатото му съзнание и отлетя подплашена нанякъде, за да отстъпи място на непознат и извечен страх. Изведнъж от отвора на палатката се подаде разрошената глава на един от свещениците, калимавката му беше накривена, косите – сиви и сухи – стърчаха на безжизнени фитили във всички посоки. Очите му бяха широко отворени, а устата му се отваряше и затваряше и оформяше еднакви, но неясни и беззвучни думи, той протягаше ръка и сякаш просееше милостиня. Без да успее да мръдне от смайване, отец Петров погледна тревожно и

въпросително свещеника, протегна ръка към него и неочаквано за себе си попита с ням шепот:

– Какво?

Стори му се, че устата на другия повтаря отчаяно и беззвучно: „Спаси ни, спаси ни...“, но някой дръпна внезапно клетника обратно, силен удар с крило от птица събори шапката на отец Петров и като врещеше грозно и ядно, върху палатката качна едра сиво-кафява врана и откъм мрака се понесе груба ругатня на испански. Дори в мрака отец Попов видя или просто разбра, че тя го гледа с жестоки, накървени очи, от човката ѝ течаха лиги, а от палатката се дочу скимтене и приглушен вой, сякаш деряха жив човек, на когото са вързали устата. После враната отлетя, без да спира да вие, лае и врещи, оставяйки отец Петров с разрошена коса на пътеката вцепенен от ужас и отпразил невидящ поглед към черната палатка.

– Боже мили – прошепна той в мрака, – какво сте вие? Какво сте? Да не би да сте...

Отговори му тихо скимтене и отец Петров направи неволен кръстен знак към палатката, от там го връхлетя болка, а високо в дъното на небето просветна зарево. Дочу се ново скимтене – по-високо и по-отчаяно, но отец Петров рязко се обърна и тръгна към черквата. Малко след това в двора влязоха първите енориаши, тиха приказка оживи храма и припалени свещи пробиха мрака, а във около палатката полетяха минутите – дневни или нощни, никой не знаеше – вече никой не беше сигурен в небесните светила и в земните уреди. Някой затвори отвътре вратата на черквата, чу се придърпване на завеса, службата щеше да започне и пред вратите и около палатката на поляната не се виждаше вече никой, подухна вятър и земята внимателно забави ход...

Ти, Който си на небето

Подухна вятър, земята внимателно забави ход и високо от средата на вселената и от недрата на времето към смълчания двор полетя ефирна и сбита гигантска ентропия, златнобяла частица от времето, изтъкана с тиха любов и светла прошка, красива като бродирана кърпа от Витлеем с едва видимо изображение на Божия лик. Със ситно потребление и едва чута ангелска песен невидимият плащ се разпростря над двора, разлюля се като бледо сияние над черквата и най-неочаквано странните хора в черни раса с несретни бради и бягащи погледи чуха как между тревите и сънените корени, между камъните и толкова близо до палатката се носи зов и тихо черковно пеене и чуха как някъде съвсем наблизко ангели шепнат кратка молитва за тях. Те замряха за миг, погледнаха се отчаяно един друго и през процепа на палатката, през лехите от дъхав босилек зърнаха невидимия щрих на спасението. Видяха бяла и сияеща, едва видима пътека към входа на черквата и тънка защита над нея зърнаха, разбраха, че тя ще ги пази от Злото много кратко време, че за няколко минути бъдещето на душите им е в техните ръце. Блъскайки се отчаяно и събаряйки палатката, пълзейки на четири крака, плътно притиснати един до друг като стадо добитък, хълцайки и подтичвайки, те поеа към вратата на черквата.

Зад вратата на черквата беше пълно с хора, те бяха изгълнили и страничните ложи, свещите им оформяха съзвездия от мъгчаливи групи и макар от балкона да се носеше кротко пеене и да се чуваше святият тропар на свети Георги, мрачна тревога обвиваше душите им. За разлика от преди, когато молитвата от балкона изгълваше очите на християните с кротост и радост, сега в плахо осветената вътрешност на храма цареше тревога и неспокойство и всички знаеха откъде идва то. Не бяха празни приказки слуховете, че архимандритът гони техния свещеник от храма, че се е заканил да го съди за нещо, май и той не знаел точно за какво, говореха, че поради завист, шушукаха за неведомо, тъмно и зло влияние и някои го свързваха не само с черните знамена, развети без причина от кубетата на най-голямата черква, но и с плътната нощ, паднала сякаш завинаги над градчето.

Службата беше започнала, светлината от свещите и кандилата струеше с неземна чистота и коленичил пред олтара, отец Петров се молеше дълбоко. Когато се изправи и погледна християните в очите, те му благодариха в себе си. Имаше сила свещеникът, гледаше ги спокойно и усмихнат както винаги и сякаш ги канеше да вземат от неговата сила и от неговата вяра в Бога. Настана тишина, отец Петров трябваше да започне проповедта си, а той все още гледаше своите енориаши, погледът му обикаляше всички подред, на някои се усмихваше,

други гледаше загрижено, на децата, които стояха най-отпред, кимна строго и приятелски. Тогава някой не издържа и от страничните столове се чу мъжки глас:

– Отец, какво става?

– Нищо особено, братя и сестри – отговори все така усмихнат отец Петров. – Изглежда дядо архимандрит е решил да ме накаже за нещо, но за какво, още не зная, не ми е казал, не сме говорили. Когато ме извика и поговорим, ще знам повече и ще ви кажа. Ако съм направил грешка – ще поискам прошка и вие първи ще научите за това. Ние сме християни и нашето най-голямо богатство и спасение е прошката. Затова нека не се тревожим напразно и да не преувеличаваме тревогите си...

Протегна ръка напред и настана чудно спокойствие – той беше тук и щеше както винаги да разкаже своята неделна проповед.

– Моето поколение, братя и сестри – започна той, – израсна научено, че човекът е силен да преобрази света и себе си. Първото е вярно, но във второто дълбоко се съмнявам.

Напрегнатите лица се отпуснаха, погледите се сведоха към горящите в ръцете свещи, тишината се отдръпна пред словото:

– Светът не е какъвто беше по времето на Христос, но човекът е същият – продължи отец Петров. – Грехът не го е напуснал и той продължава да се лута между вярата и безверието, между егоизма и алтруизма, между завистта и благородството, между истината и лъжата. Всички без колебание можем да кажем, че злото е в настъпление и че присъствието му в живота става все по-осезаемо! Начините му на разпространение са много

по-ефикасни, общественото безразличие към деяния и постъпки, в които доминира злото – все по-срещано. Мислим, че ако злото не е почукало на вратата ни, няма защо да се безпокоим от него. То всъщност вече дойде, защото домовете ни не са изолирани от света места, а точно обратното, все по-беззащитни за неговото влияние.

Отец Петров спря за миг и погледна над главите на християните, защото му се стори, че заблудена птичка се блъска в завесите на вратата, усмихна се и продължи:

– През тридесетте години на миналия век в Германия излязла книга под заглавие „Танц с дявола“ и авторът на книгата имал предвид не един или няколко души, а цели селища, увлечени в този танц. И кой би казал, че не е бил прав, като само година след излизането на книгата човечеството започна най-кръвополитната война в своята история. Никога за злото не е била достатъчна физическата смърт на човека. Защото има мъченици, които загинаха, но по нашата вяра живеят. Нали сам Господ казва, че не бива да се боим от тия, които убиват тялото, но повече нищо не могат да сторят, а трябва да се страхуваме от оня, който може да повреди душата ни! Дяволът иска да танцува днес с душите ни, предлага ни „безопасен“ флирт с човешките слабости и недостатъци. Много хора казват, че нищо човешко не им е чуждо. Това е добре, стига да знаем къде са границите на човешкото и къде започват пределите на обезчовечаването на човека. Нали не всичко, което се среща в живота на хората, им прави чест и ги показва като човеци? Очевидно има мярка и граница, която като се премине, човешкото започва да избледнява...

В това време зад вратата се чу врява, завесата се заклати и пак настъпи тишина. Отецът погледна строго натам, защото държеше службата пред Бога да не прекъсва без сериозни причини, помълча малко и продължи:

– Наскоро четох нещо интересно от един от първите християни, който пише: „Ако някой ми каже: „Ти не си богат“, няма да се наскърбя. Ако кажат, че не съм здрав, ще си взема бележка, ако кажат, че не съм красив, няма да протестирам, но ако ме укорят, че не съм човек, ще бъда много нещастен“. Същото биха преживели много от хората, които допускат, че в живота на човека като се случва всичко, трябва и да се оправдава всичко.

Необичаен и груб шум откъм входа прекъсна отново спокойната проповед, чу се нечовешки писък, който свърши с ритмично блъскане на завесата пред вратата, сякаш птица се мяташе в нея. Макар шумът да беше силен и остър и да будеше страх, хората не се обърнаха натам, а погледнаха отец Петров, който се втренчи в завесата, стисна здраво книгата, която държеше, и се запъти към вратата. Само онези, които бяха съвсем до пътеката, видяха, че в очите му има и страх, но не бяха до него, когато той дръпна завесата, за да погледнат отново в очите му, защото тогава в тях имаше истински, нечовешки страх.

Пред вратата стоеше облечен в избеляло и окъсано расо човек, който го гледаше с мъртъв поглед – очите му приличаха на вежди копчета, взети от захвърлена на боклука дреха и пришити към лицето, рядката му черна брада едва прикриваше грубо кафяво петно с формата на крив жълъд.

Устата му се движеше и отново все по-отчетливо и по-отчаяно, с още по-голяма надежда молеше за спасение. Зад него се бяха подредили още десетина космати, раздърпани, вонящи и мълчаливи мъртъвци, втренчили в очите му сивите си и захабени погледи. Отец Петров усети как косата му бавно се изправя, ръцете му започнаха да изстиват, а краката му се подкосиха – той усети вселенския ужас на осъдените на вечни мъки души, дочу подземни писъци, заболя го от техния нечовешки стремеж към спасение и страхът му се примеси с непоносима жал. Човекът срещу него изглежда разбра и се опита да се усмихне, ръката му се вдигна за неясен поздрав и спря разперена там, където трябваше да е сърцето, а от движението ѝ зле закопчаното расо се разтвори съвсем и отец Петров видя под него да се движат червеи и други твари и да раздърпват полуразложена плът. Той усети как ужасът му отстъпва място на непозната ярост, сети се за хората зад гърба си, помисли си, че времето няма да стигне, и събра пръсти, притисна книгата до гърдите си, вдигна другата ръка към челото и изрече спокойно:

– Отче наш, Ти, Който си на небето, да се свети Твоето име, да бъде Твоята воля!!!

И се прекръсти. Веднъж, два, три пъти. Още при първите думи сякаш вятър разблъска и разлюля човека срещу него, мъртвите очи потънаха в орбитите и оттам пръсна зеленикава смрад, вятърът разроши сухите коси, опъна кожата по черепа, тя пожълтя като стар пергамент, разкъса се над веждите и на брадата и се свлече на земята заедно с расото и с купчина недоизгнили вътрешности. След тях със звучен тропот се изсипаха бели кости,

черепът дрънна върху мрамора на плочите. Отец Петров протегна ръка над смрадната купчина и зашепна съвсем пребледнял:

– Господи, прости му и приеми душата му в Своето царство! Христе, Боже наш – продължи той с пресъхнало гърло. – Ти, Който си слязъл в ада и си строшил вечните прегради, като си показал изхода на онези, които седят в тъмата... Сподоби и приеми молитвено очищение за онези, които са затворени в ада, дай надежда за ослабление на затворените от затварящата ги сквернота, дай им от Твоята утеха...

След първия нещастник на мъртва и стапяща се във вечността купчинка на земята се срути и вторият мъртвец, после – друг, след това – следващият...

Отецът спря за секунда, облиза пресъхналите си устни и продължи малко по-високо:

– Помилуй, Господи, душите на Твоите раби, които преди векове отидоха във вечния живот в отстъпление от Светата Твоя православна църква!

Внезапно настъпи пълна тишина, фин звън като от докоснати чашки на момина сълза се чу над храма и се умножи и през него се чуваше само бързият молитвен шепот на отец Петров, който сякаш се надпреварваше с времето:

– Чудни са делата Ти, Господи, и неизследими са съдбите Ти... Не ми поставяй в грях тази моя молитва, но от вечно изгарящия огън и от тъма безпросветна, от скърцане на зъби и вечно измъчващия червей, от всяко мъчение избави, Спасе наш, всички, които са затворени в ада, разчуши, Господи, и разпръсни затварящата ги сквер-

нота...Христе, Боже наш...Ти, Съдителю, който с дълбока мъдрост и човеколюбие всичко си устроил, упокой, Господи, душите на твоите раби, нека на Теб да възложат своето упование, а не на Лукавия. При светите упокой душите им, Господи, в място злачно, място тихо, там гдето няма болест, скръб и въздишки, но има живот вечен и...

Изведнъж страшен гръм събори отец Петров на земята, див вятър изригна от нищото, издуха купчинките пред него и от тях вече нямаше и помен, събори завесата и изби вратата от рамката ѝ. Енориашите, които не видяха какво се случи вън, напиреха към вратата да излязат, крещяха и викаха нещо неразбираемо, деца пищяха и когато почти всички бяха пред вратата и наобиколиха отец Попов, отново настана тишина. В бледия сумрак на няколкото свещи хората видяха, че палатката на сред двора е празна и съборена, от нейните обитатели нямаше и следа, а във въздуха се носеше дъх на елей и хладна космическа свежест като при Сътворението. Кристалчета тамян като златист снежец проблясваха и се сипеха над тревата и над древните камъни, хор въздаваше слава на Бога, високо сред черните облаци избухваха празнични кълбета светлина, а някъде в мрака с грозен грак се отдалечаваха разярена врана.

Блед като варосана стена, отец Петров гледаше с широко отворени очи към съборената палатка и усещаше как ужасът на преживяното посяга бавно към останките на изгнелия му разум. Шепнейки неразбираемо, той затвори очи и когато ги отвори отново, видя, че от двете му страни хората са направили пътека и в нейния край, стиснал с

две ръце просвятващата сребърна дръжка на своя жезъл, стои архимандритът. Полюлявайки се, той тръгна между двата реда от смълчани енориаши и спря пред отец Петров, изгледа го от горе до долу, посочи вратата на черквата и каза:

– Утре тука да предадеш всичко и да те няма... Ще предадеш на Бончо и ако не се подчиниш, ще има съд и няма да си не тука, ами никъде...Ще те вкарам в затвора.

Излизайки от унеса и от кошмара на преживяното, фокусирайки бавно погледа си върху кадифената капа на своя началник, отец Петров внезапно се усмихна, пристъпи и протегна двете си ръце към стареца, после го прегърна и прошепна:

– Те са спасени, дядо архимандрит, спасени са...Бог е милостив...Той ще спаси и Вас...

Измъквайки се с досада от прегръдките на щастливия свещеник, архимандритът нервно запитва:

– Кои са спасени, какво говориш, кой... – изведнъж погледът му потъмня от чужда мисъл, той се обърна рязко към тъмния двор и към съборената празна палатка, обви го сладостен дъх на тамян и босилек, той пребледня и извика разтреперан: – Кой ти позволи, дявол да те вземе, кой ти нареди, как...

– Стана с Божия помощ, дядо архимандрит, стана в името на Отца и Сина, и Светия Дух.

Отец Петров се прекръсти, старецът отвори уста и пое дълбоко въздух, сякаш не му достигаше, обърна се рязко и тръгна с широка стъпка към желязната порта в края на двора.

На другия ден

Дядо архимандрит дояждаше крехката агнешка плешка със сочни дреболии, заградени с обич от прясна зелена салата с две забодени в нея люти чушлета, когато неочакван камбанен звън откън го стресна. Той се задави, завъртя се към прозореца и не се изненада, когато видя Сатаната подпрян на стената до прозореца. Дълбоко изпод рунтавите си вежди Злото го гледаше замислено и люпеше тиквени семки, а архимандритът, който кашляше, без да закрива уста, ту бършеше нервно мазните си пръсти в бялата покривка на квадрати, ту кимаше към кубетата откън, кривейки очи въпросително към Веелзевул. Сатаната беше кръстосал късите си крака в дънесте потури и събрано тактуваше с единия терлик. Върху белосаното му лице се появи оскъдна усмивка и дядо митрополит видя как тя неочаквано се разля в мазно и пошло хилене, а тантурестото тяло приклегна, поклони се в преигран реверанс, направи волен жест с ръка към прозореца и пред смаяния поглед на стареца вън от кубетата на черквата като плоски усойници изпълязяха, разстлаха се и се развиха черни знамена. Между тях излетя чернокафява птица, последваха я зли и черни запетайки, те направиха плътен и гъвкав облак, облакът тръгна да прави кръг над града, а птицата размаха криле към архимандритския дом, блъсна прозореца, строши го със звън и влетя в стаята. Заедно с нея в помещението нахлу погребалният тътен на камбаните, след него сухо като

зали над пресен гроб изплюяха траурните знамена, а гарванът плясна с криле и кацна на масата, с гърлен стон се хвърли по гръб, вирна крачетата и извъртя театрално очи към дядо архимандрит. Никой не го погледна.

– Това пък какво е? Кой е умрял? Да не е... – млъкна по средата на изречението старецът.

– Кой да е? – с престорено неразбиране погледна Веелзевул и внезапно се разсмя. – А-а-а, не, не е той, много бързаш, има време. Ха-ха-ха... Камбаните аз ги забих, Ваше Високоблагоевество. Както знаещ, изкарваме акъла на небесното войнство, там вече знаят, че съм тука. И затова всеки ден по пладне блъскам камбаните на умряло и така ще бъде дотогава, докато не прогоним онзи свещеник, докато не го разпоимш, докато не го унищожимш... А твоят Херуфим – Злото се обърна и насочи късия си пръст към сивата черковна грамада вън – ще бъде там, залепнал за въжетото, ще се мятка с него, докога – аз ще реша. С Херуфим ще плашим ангелите, а ти ще гониш всеки, който вярва в Сина и в Неговата сила, и в Неговата пропка – и като помълча, добави с режещ глас, без да се обръща: – Как стана така, Ваше Високоблагоевество, защо позволи на твоя свещеник да се моли за моите изчадия, защо, по дяволите, той спаси душите им от моите казани адови... Това бяха мои души, моя собственост от две хилядолетия, какво право има твоят свещеник да се моли за тях и да им дава прошка? А? – Сатаната замълча и се загледа над короните на дърветата, после шумно се изплю навън и силно изруга, защото беше забравил да отвори прозореца.

Като погледна с гнуслив укор широкия гръб пред себе си, старецът окончателно се отказа от последната, най-вкусната хапка от плешката и докато бърпеше замислено ръце със салфетка, въздъхна и погледна с искрено съжаление към чинията си:

– Аз такова...снощи май...късно отидох в черквата, закъснях, имах работа...

– Закъснях, имах работа – изимитира го с леден глас Сатаната. – Явно нямаш никаква власт над онзи свещеник, изглежда за нищо не те бива.

Той се обърна, взря се внимателно в глуповатото окръглените очи на стареца и архимандритът замръзна скован от лошо предчувствие, което не го излъга. Другият вдигна бавно двете си квадратни и отрудени ръце към него, протегна ги напред с обърнати нагоре длани и заговори равно и никак отдалеч:

– Ако знаеш откъде съм дошъл, за да се справя с него, теб да вдигна на най-високото и ти да кълнеш, а с тези ръце аз да жъна, да броя грешни души, да те размахам срещу прошката, срещу любовта и безкористнето, да те размахвам...а ти да размахваш...да кълнеш и анатемосваш, а аз да жъна...ти да прогониш...да прогониш...

Постепенно гласът на Злото ставаше глух и бумтящ, някъде изсвистя и проблесна зарево, тъмен метеор прелетя пред прозореца и изкриви неузнаваемо ниските очертания на селяка, разми предметите и стиснал жезъла за сребърната дръжка, старецът гледаше изумено как стените около него се издуват като гумени под светлината на свещите и се топят като вулканична материя, а подът под краката му засивява, разчертава се на твърди

квадрати и се превръща в прости, сиви улични плочки. Между плочките изби трева и плъпнаха мравки, той вдигна втрещен глава и видя, че е застанал пред оградата на черквата „Свети Георгий“ и вятърът го блъска в лицето. Взирайки се мъчително в мрака и в тъмния силует на постройката, дядо архимандрит протегна ръка и стисна здраво желязото на оградата, взря се през нея и усети как среднощната пустота на двора го успокои.

Изведнъж зад него мракът изтрополя, стана шумно, той се озърна и се видя заграден от едри хора в бронжилетки, стреснат огледа дърветата край оградата, по тях плющеше мъртва материя, отвъдни гласове ѝ пригласяха, гъвкави облаци от черни зли мухи с искрящи от омраза червени очета се блъскаха в тях, разсипваха се и пак се събираха, стоварваха се върху главите на хората и те започваха да кресчат неистово, да обиждат вярата и храма, и отец Петров, да се смеят със сатанинско кресчендо, да подвикват мерзки слова – и мракът ставаше все по-плътен.

Дядо архимандрит обърна поглед към долния край на оградата, молейки се някой да е свалил вече катинара и да е отворил вратата, та да влезе той в черквата и най-после всичко да се свърши. Но усетил нечий тежък поглед, той потръпна, подскочи, хвана се за железните шишове на оградата и се придърпа нагоре. Нито тогава, нито по-късно разбра как е прехвърлил остриите жезела и как подобно бавен черен облак, следван от прозирни сребърни искри, е минал през двора и е спрял като тъмна сянка, залепена за тежката врата на черквата. После всичко стана като от само себе си, без

той да знае и без да иска да знае как. Край ухото му профуча тежък, объл и космат юмрук в края на къса козинява ръка, юмрукът се стовари върху бравата на черковната порта и бравата отлетя навътре, вратата се отвори, беше тишина, а вътре олтарната завеса се раздра.

В същия миг хората, струпани на улицата пред желязната врата, видяха как някакъв козел се изправи на задните си крака и просто гризна катинара, катинарят се раздвижи като жив, измъкна се с гъвкави движения от халките си и тушна на земята. Като блъсната от неznайна сила, разпрaviaха покъсно хората, желязната порта се отворила широко, през нея с вой преминал гъвкав като плазмодий облак от мухи, последвал го всякакъв народ, народ с униформи и без униформи, вресливи хора с черни раса, кикотещи се и оглупели от безверие хора подтичвали след тях и стадо свине, обладано от бесове, преминало с радостно квичене, с оживено съскане се търкулнало през вратата кълбо от тънки черни змии и всички заедно нахлули в храма. Свинете мигом изтрополили към пангара, там им замирисало на струпана храна, те нахлули и задъвкали свещи и отчетни книги и открили много грешки в тях. Мнозинството бързо заизпъвало черквата и спряло чак пред олтара, където – вдигнал жезъла и втрещил в тях очи без зеници – ги чакал за благословия дядо архимандрит.

Молитва

По същото време на другия край на улицата в малка градинка с няколко пейки и група дървета енорияшите на отец Петров се бяха събрали подплашени около него, а той гледаше с мъка към черквата, окупирана от дяволска бесовщина, оттам се чуваше вой на чакал, блъскане и съскане на ехидна и свинско грухтене се чуваше, зелена искра притичваше по камбанарията и осветяваше със зловеща светлина сянката на гарван, кацнал на кръста. Гарванът изграчваше команди и всички го слушаха, чуваше се далечен истеричен женски глас, който повтаряше, извисяваше се и изтъняваше: „Ти беше с него“, и озъртащ се мъжки глас се чуваше, който отговаряше боботещо: „Не, госпожо, аз не го познавам“. Тревога беше стъмнила погледа на отец Петров и смръщила веждите му, но усетил, че хората го гледат, той се усмихна, огледа ги внимателно и каза:

– Няма нищо страшно. И това ще мине. Сигурно е някакво недоразумение. Може би ще се проточи малко повече и затова, докато свърши, ние можем да си направим някъде малък параклис и там да се събираме. Един добър християнин рибар ни дава място в двора си близо до езерото, съвсем до тръстиките. Защо да не си направим там параклис от камъш и клони – и олтар разбира се можем да си направим, и камбана ще закачим на дървото отпред...– дълга и светла диря от падаща звезда извика шум на вълни, привидя му се лодка, плъзгаща се по

езерна повърхност, той поклати глава и каза: – Бог ще ни помага, зная. Важното е да не се озлобяваме, да търсим Бога, но да останем чисти, да не петним никого без нужда – после протегна ръка над главите на всички като да ги предпази от нещо и прошепна тихо, затваряйки очи: – Да се помолим.

Групата се подреди в кръг, няколко души коленичиха в тъмната зеленина и всички затвориха очи. Среднощна пгичка подпя към молитвените срички, шепотът на молитвата се изви и премина като акварелен облак през къщите, те се размиха и се стопиха във въздуха, дърветата се разлюляха и изчезнаха съвсем, последваха ги улицата и разбунената черква, изчезнаха езерото и далечните брегове. Бавен звън залюля поляната, групата усети как полетя в тъмната нощ и увисна в черно-сините небеса в средата на бял разперен облак и камбаната се чуваше все по-далеч. От двете страни на облака изникна дъга и с тих звън се съедини над главите им, около групата изведнъж засветля и от центъра на небето се спусна гигантски престол от бяла и завихрена светлина, престолът мина през дъгата и спря по средата на групата. Празнични камбани изпълниха със звън дъгата, прескочиха зад спуснатите клепащи и отпуснаха изстрадалите души, те потънаха във въртоп от радост и блаженство, изчезнаха болката и страданието. Престолът беше отрупан с елмазени купчинки, дъгата се плъзгаше по тях и от разредените ѝ краища извираше божествена ектения от гласове като от пречистено сребро. От престола се протегна и меко стъпи в облака Божият Син и хората усетиха как блаженство разтваря телата им, дочуха мъчително красива песен, усетиха мирис на

стриг босилек и напечени ливади, добри и звънливи гласове ласкаво им говореха и се смееха през тихо шумолене на бели крила, а зад спуснатите клепащи страхът и съмнението се стопиха. Божият Син прихвана с едната Си ръка бялата дреха, другата вдигна и благослови жените и децата от едната страна, обърна се, благослови отец Петров и хората около него, след това се вгледа с обич във всеки един от тях, качи се на престола и бавно се издигна над пухкавата белота и над дъгата.

Кратък полъх раздвижи облака и донесе вечерна свежест и пгича песен, духна ветреца, дърветата, къщите и черквата заеха своето място, краката стъпиха на влажната морава и хората отвориха очи. Нещо беше стегнало гърлата им и те се втреничиха онемели един в друг, едно дете се разплака и изтича при отец Петров. Той сложи ръка на главата му и се вгледа с благодарност в далечните небеса, където белите облаци яростно се сражаваха с черни светкавици от непрозрачна тъма и трупаха мръсно-кафява пяна на хоризонта. Битката предстоеше.

Битката

Никой не вярваше, че мракът по улиците и домовете може да се стъсти повече, че неговата чернилка може да стане осезаема, пълтна и почти задушваща, докато това не се случи и

хората спряха да излизат от домовете си. Малкото смелчаци, които минаваха по вцепенените улици, се движеха бавно, полузадушени и с широко отворени уста, търсейки единствено изчезналия някъде път за дома. Заедно с тъмнотата настъпи и пълна тишина, всичко живо замря в предчувствие за несвоят, за отвъдни видения и библейски знамения и това продължи два дни.

В началото на третия ден в празния и заключен коридор на архимандритския дом се чу неясен хрускащ звук, чу се пристъргване и стайте се заклатиха, осветлението изгасна и на първия етаж се чу предпазливо отваряне на врата:

– Кой е там?

Въпросът проехтя уплашено. Тишината зазвъня и нощта отвън спря да диша и се спотаи в най-кривите ъгли на града, за да не чуе отговора. Човекът в коридора направи още няколко панически опита да включи осветлението и отново се провикна с отчаяние в гласа:

– Кой е там?

Никой не му отговори. Чу се същото кошмарно стържене по фасадата на къщата и той хукна към дъното на коридора, където заплашително тъмнееше стъклото на голям прозорец. Човекът отвъртя с трепереща ръка механизма на дървената рамка, отвори едното крило, посегна да отвори другото и замръзна с отворена уста. Видя залепени от горе до долу върху стъклата на прозореца огромни, черно-зелени люспи със сапфирена полупрозрачност, под тях сякаш се движеше модел на биологични вътрешности, а около тях смътно пулсираше черен мрак, наситен с несъществуващи съзвездия.

Синя искра притича по остра като бръснач люспа, човекът изкрещя и хукна пред страха си, изтрополи по стъпалата, намери вратата и излетя на улицата като снаряд. И той самият по-късно не можа да обясни откъде намери сили, докато тичаше и изпреварваше сянката си, да се обърне и да погледне от няколко метра кошмарното vyplъщение на Сатаната, гигантската змия Асмодей, която беше обвила с тялото си архимандритския дом и го гледаше ниско отдолу на височината на неговите очи. Неведома сила обърна главата на нещастника обратно, спъна го и го захвърли безчувствен на тъмния асфалт. Последното, което видя, беше тялото на змията, която, обвила два пръстена около сградата, беше съборила желязната ограда и чудовищната ѝ глава лежеше на плочника под черните сенки на замръзналите от ужас кестени. Нейният неподвижен и изцъклен поглед изучаваше площада пред катедралната черква и нищо в погледа ѝ не трепна, когато едва доловим спазъм премина през чудовищното тяло и то се отпусна, а после рязко се сви. Синкаво зарево светна и изгасна в архимандритския дом, сградата изпука, изпраця и с грохот се сринва в средата на грозния пръстен, набивайки фосфоресцираща мазилака в люспестата грамада.

Чудовището отлепи глава от мръсния плочник, втренчи се безизразно в наблъскания с хора и коли площад, погледна на дясно, изви глава към катералната черква, проточи и размаха нагоре-надолу черен като пластмаса, лъскав раздвоен език и с бавно суркане се затътрузи към площада. Зад него сред останките и прахоляка на архимандритското жилище остана гладка и широка слузеста следа,

пред него се понесоха писъци и крясъци, коли се блъскаха една в друга, взривове подпалиха безредни пожари, с писък мина пожарна кола, направи широк завой и с трясък се вряза във фасадата на долнопробно казино. Кратко премигаха и напълно изгаснаха уличните лампи, разхвърляни пожарища увиснаха във въздуха и жизнерадостните им искри се отразяваха в немигащите и изпъкнали зелени очи на кошмарния Асмодей.

Змията се изтегна по дължината на площада, положи глава на асфалта и втренчи очи в далечината, като от време на време с нечудо съскане опипваше въздуха с език. Върху площада и върху целия град легна зла космична тишина. Нарушаваше я само пращането на нови пожарища, те се запалваха съвсем сами по централната улица в някаква подреденост по протежение на люспестата твар, която, втренчена в дъното на света, очакваше архимандритската анатема и прокълнатите души на целия град.

Измина цял час в неясни, далечни, приглушени и ужасени крясъци, преди тъмен вятър да заблъска звездите по небето и да разпали още пожарища по пътя. Настана глуха тишина и по главната улица се зададе прелюбопитно шествие, предвождано от здрав селяк с потурни и гъдулка, който клатеше глава в комедийна закана, подвикваше фолклорни дивотии и дърпаше проскубан козел със синя козина по главата, а зад тях архимандритът размахваше жезъла си и сипеше с чужд глас проклетия и анатемни, в очите му се гърчеше бял демон, който беше премахнал зениците, за да вижда по-добре, и очите му отразяваха искрите на околните пожари.

– Анатема! – крачеше широко и крещеше старецът точно срещу люспестата муцуна на Асмодей. – Анатема и вечни мъки! Ще горите в ада, ще се пгържите в казаните! В нас е силата и бясът! И отмъщението е наше, ние го въздаваме!

Над него небето зеленееше, свито на топка, бели светкавици се мятаха и блъскаха сред мътни облаци с цвят на кървава гной, някъде се срути сграда, неистови крясъци заглушиха гласовете на странното шествие.

В огромните изцъклени и замръзнали като зелени езера очи на Асмодей притича насмешливо любопитство и те, без да помръдват, се втренчиха в подтичващия през серните пушеци побеснял силует, който направи тромав подскок и се озова върху острите изумрудени люспи на носа на звяра. Оттам черната фигура размаха към площада широки ръкави и сплъстена брада, крещейки, замахна с жезъла, политна, но се задържа.

Изведнъж небето блесна и привлече вниманието на Асмодей, той рязко вдигна глава нагоре, фигурката, качена на носа му, се търкулна и тупна беззвучно на мръсния асфалт, а главата на змея се вдигна право нагоре и той с недоумение я вдигаше все повече и повече. Изненадата му растеше и той все повече се издигаше и сякаш тръгна към небето и така замръзна – люспеста и неподвижна паметна колона в центъра на града с проточен към облаци метален език. Внезапно изцъклените му очи видяха непознато сияние да играе по неговите люспи, тънка дъга да светлее между плътните облаци и бездънната чернота на зениците му се разшири още повече, когато наоколо разцъфтяха приказни отражения и златист отблясък се ширина в очите му.

Змийската глава се заклати заплашително, но отгоре право върху нея се изсипа потоп от светлина, разцепеният език се замята отчаяно встрани и навсякъде, зловещо съскане насмете мистичните огньовете, увиснали по протежение на улицата, те лумнаха ярко, после изгаснаха и всичко се започна...

Дочу се отвисоко плач на новородено и като хвърляше искри и се въртеше по небето, прехвъркна и премина царска корона с много звезди, след нея притичаха седем змейски глави и плачът ги следваше до края. Застигнаха се и се сблъскаха парчета от рога, изтръгнати от мозъка на зъл демон, и нито звук не идваше от битката, но тя ясно прозираше през облаците:

1. И яви се на небето голяма поличба – жена, облечена със слънце; под нозете ѝ – месечината, а на главата ѝ – венец от дванайсет звезди;

2. тя беше непразна и викаше от родилни болки, и се мъчеше да роди.

3. След това се яви друга поличба на небето: ето, голям червен змей със седем глави и десет рога, а на главите му – седем корони;

4. опашката му повлече третината от небесните звезди и ги свали на земята. Змеят застана пред жената, която щеше да ражда, та кога роди, да изяде детето ѝ.

5. И тя роди мъжко дете, което ще управлява всички народи с железен жезъл; и детето ѝ бе грабнато и занесено при Бога и престола Му.

7. И стана война на небето: Михаил и Ангелите му воюваха със змея, а змеят и ангелите му воюваха против тях.

9. И биде свален големият змей, древният змей, наричан дявол и сатана, който маме цялата

вселена – свален на земята, а заедно с него бидоха свалени и ангелите му.

10. И чух на небето висок глас да говори: Сега настана спасението, силата и царството на нашия Бог и властта на Неговия престол, понеже е свален клеветникът на нашите братя, който ги клеветеше пред нашия Бог денем и нощем.

12. Затова веселете се, небеса, и вие, които обитават в тях! Горко вам, които населявате земята и морето, защото дяволът е слязъл при вас с голям гняв, понеже знае, че му остава малко време.*

Улиците на градчето бяха пълни с хора и всички разбраха думите, но никой не знаеше кой ги казва. Макар отново и пак да се завъртя и – следвана от рой искри през небето – да прехвъркна царската корона, вече не се чуваше плачът на новороденото, само светкавици и гигантски мечове се мятаха от край до край, люспести и ноктести лапи отпеждаха потоци кръв и падащи планети прорязваха небето над онемелия град. После беше мъртвешка тишина и пълен мрак, само високо горе светеше призрачният купол, по него още се стичаше кръв и забързани ангели прехвъркваха като бели купчини през тъмните и прашни облаци и чистеха и готвеха небето за божествено явление.

И то се случи. Милioni небесни птици изригнаха от ръба на хоризонта, над града засветля и току над къщите се разтвориха златни порти. От тях се надвесваха познати лица и вечни образи, деца тичаха с размахани криле, старци се загръщаха в сияния и пурпурни аури, велики образи с бради и ореоли кимаха величествено и райските

* Откровението на Йоана, гл. 12

светлини тичаха по лицата и целуваха очите на хората, а те коленичиха разплакани. С трясък по небето премина златна колесница и громолът ѝ свиваше и разпускаше вселената. Мах на милиони бели криле завъртя като черен гушер Асмодей, с мъка го повдигна, но го заби със страховита сила в земята, а земята въздъхна и се затвори над него. Тогава като шепот, който се усилява и усилява, откъм камъните и откъм скалите се чу „Осанна“, откъм къщите и дърветата се носеше „Осанна“ като радостна песен, молитвеният зов спря времето, то се завъртя бавно и обратно по слънчевата ос, площадът се раздвижи като жив, разбити камънаци, тухли и павега, стъкла и мазилки се затъртриха смиренно към местата си и се зазидаха там, откъдето злата сила ги беше избила и разсипала.

Среднощното слънце стихна, настана топъл мрак и над комина на архимандритския дом изгря бакърена луна.

Среща в параклиса

Недалеч от последните къщи на Вароша след порутена и запустяла влакова спирка тръгваше древен римски път, застлан с едри камъни. Малко преди да излезе от града, пътят минаваше край езерото, обикаляше зеления и подвижен масив на тръстиките и отначало съдържано, а след това

съвсем без ред разхвърляше последните си камъни наред малка, но буйно обрасла поляна, заградена с нехаен плет от сиви клони. Тънка пътечка водеше към дъното на поляната, където като наивна рисунка върху древна икона се виждаше изплетен от камъш и по-дебели тръстики правоъгълен параклис със скосен покрив от слама. Дългите му стрехи се спускаха от четирите страни, а на върха на покрива се виждаше дървен кръст. Тук-там през тънките пролуки на камъшените стени едва-едва се забелязваше жълтата светлина на няколко свещи, поставени в пръстени чинии с пясък върху ниско дървено столче близо до обикновена дървена маса, покрита с бяла ленена покривка.

Отец Петров се готвеше за служба. Като шепнеше тихо и се кръстеше бавно, той подреждаше и пренареждаше върху ленената покривка простата утвар, шепотът му беше недоловим сред шумоленето на тръстиките и сред тихото плискане на езерните води. Беше неделя, третият ден преди Петковден, водните духове не спяха, пръскаха се с вода и се кискаха нечудо между тръстиките, долавяше се предвечното дихание на нощта, носеше се едва доловим мирис на мълчана вода в калайдисано менче, изсипана върху езерни камъни...

Отец Петров чу зад себе си шум, подобен на плясък на мокри криле, който го измъкна бавно от вцепенения унес. Той се обърна и замръзна с отворена уста. Камъшените връзки на вратата още се клатушкаха и вляво от тях стоеше искрящо от позлата джудже, облечено в кадифен испански костюм. Дълъг, остър нос, извит като клон, стърчеше наред масивната му глава, гъста червеникава брада

заграждаше лице като взето от друго тяло. Над кръглите му кафяви, подигравателни и жестоки очи се спускаха златни къдри, захлупени от висока червенокафява кадифена шапка, доста смачкана от едната страна от струпаните върху нея няколко реда безценни камъни. Златнокафяви панталони, издути около бедрата, подпираха ножницата на къса сабя с позлатена дръжка, по детски кривите му крачета бяха обути в кафяви чорапи и кафяви кожени обувчици с квадратни носове и сребърни токи. Далеч от там по улиците на града, затрупана под пластове от милиони мъртви мухи с изтичащи зли и червени очи, беше останала сиво-кафявата перушина на шута гарван – рошавото превъплъщение на Сатаната, злия инквизитор на пламтящите кладни.

Джуджето вирна брада, погледът му стана презрителен и втрещен, а в това време някъде отвън и съвсем наблизко се чу дълбока, съскаща въздишка, чу се плъзгане и в параклиса се вмъкна изключително слаб и елегантен мъж на неопределена възраст. Беше облечен в светлозелено сако в сякаш обла кройка и тъмнозелена жилетка, на главата си имаше тюркоазен цилиндър, а светлорезедавите му ръкавици държаха полиран тъмнозелен бастун със сребърна дръжка от преплетени змии с просвяткащи изумрудени очета, които сякаш се движеха. Кой би могъл да познае в съвършената и неподвижна фигура вечното сатанинско превъплъщение, ужаса на грешниците, кошмарния Асмодей. Той повдигна бастунчето и докосна периферията на цилиндъра за поздрав, направи опит да се усмихне, но не се получи и застана неподвижно, втрещил в отец Петров зелените си очи без мигли.

„Няма да издържа“ – мярна се през замъгленото съзнание на свещеника, когато камъшите отново се разклатиха и една изящна и бледа ръка се промъкна между тръстиковата завеса на входа и нервно отметна висящите възли, клечки и парчетата от сушена върба. В параклиса влезе млада жена, ефирна и сковаваща като леден дъх, завъртя се в гъвкав пирует, при който косата ѝ се разлетя като синкава птичка перушина, застана от другата страна на зеления неподвижен мъж и също се втрещи в отец Петров. Лицето ѝ беше гладко и восьъчно-бледо и само две бръчки се връзваха дълбоко около ярко начервената ѝ уста. Атлазената ѝ рокля се спускаше в едри дипли, оформяйки кръгове около изсъхнала, пришита над коляното погребална роза, дългите ѝ восьъчни пръсти придърпваха нервно кичур от стърчащата във всички посоки тъмносиня коса. Тя се вгледа с интерес във вцепенения свещеник, а в изпъкления поглед на кръглите ѝ като на вълчица очи се мярна и изчезна сянка на злорадолюбопитство.

Тримата трепнаха, когато вън просветна и тежък гръм изгътна над езерото. Без да отместват поглед от отец Петров, джуджето и зеленият протегнаха ръце, разтвориха тръстиковата завеса и в параклиса влезе, като силно се наведе, огромен мъж, който се изправи и стигна тавана на крехкото помещение. Лицето му беше красиво в съвършени и нечестиви пропорции, смолисточерни и къдравии коси падаха по широките рамене, от тях се спускаше черно наметало с червена като подземен огън подплата. В сянката под тавана очите му не се виждаха и отец Петров знаеше, че той го гледа, но

дори и не си помисли да поглежда натам. Настъпни тишина, в която злост и омраза вледениха камъшената постройка и покриха стените със скреж и висулки, стъклото на кандилцето се пукна и се разсипа на пода на ситни кристали. Сатаната мълчеше, а отец Петров забрави да диша и точно когато реши, че ще предаде Богу дух или просто ще принадле, всичко свърши. Черният човек извъртя с лекота огромното си тяло, ветрилото на наметалото покри останалите, той се наведе предпазливо и без никакъв шум излезе навън.

Последно, като крачеше широко, излезе ажджето, то завъртя глава към небесата, огледа с досада езерото, махна хищно с ръка и разблъска езерната повърхност, натроши тръстиките, стопи във въздуха двойка обезумели от ужас таласъми и измъкна с яд сребърна рашира, която блесна на изцъклената луна. Замахна и я заби в земята пред себе си, земята се сцепи и зейна, от пукнатината лъхна зной и кози вой, вълчи грак отчаяно и съвсем наблизо изблъска нощта в зейналата яма. Окръжена от зеленикаво сияние, зла и припукваща, сатанинската група хвърли бледи и дълги сенки върху стената на параклиса, после пристъпи и със смразяващ звук на търкалящо се кълбо змии полетя в бездънната чернилка.

Земята се затвори и умълча, замириса на хлад и на роса преди изгрев. Някъде пропя пиле и бавно, като изрисувана от детска ръка, по челото на нощта премина комета със сияеща рождественска опашка и тънка ивица червена светлина поръби хоризонта. Откъм баира се чу глъчка, хора вървяха по пътеката към параклиса и сочеха радостно

слънчевото зарево. Над параклиса приплясна с криле и закръжи бял гълъб, а на входа на параклиса, изгубил ума и дума, с мисъл, че трябва непременно да си премери кръвната захар, налягането и кое ли още не, стоеше отец Петров и гледаше невярващо изгряващия ден. После чу глъчката и видя хората, които го поздравяваха отдалеч, вгледа се в децата, които също го гледаха внимателно, и се усмихна.

Епилог

От този ден, макар и боязливо, слънцето започна да изгрява всеки ден. Край брега на езерото бавно и сладостно посивелите тръстики се изпъваха със сочна зеленина, тя плъзна по тревата около параклиса и тревата избуя, отец Петров запретна расо, беше коситба и около параклиса лъхна на дъхава поляна.

Само за седмица дневната светлина събуди градчето, изсуши и изрони натрупаните по покривите и прораснали на най-неочаквани места туфи с противно мазни мъхове и хищно втренчени трънести бръшляни. Вятърът ги размята, стри ги на прах и ги отнесе на сиви облаци далеч извън града, натрупа ги в тревясаи и запустели гробища, в ъглите на прокълнати поляни, редом със смрадни купинца от мъртви мухи с дълги опашки.

Хората се отърсваха от вцепенението, очите им забравяха нощта на Сатаната и те с мъка научаваха подробностите от изминалия мрак – как подведени от лъжите на младия Бончо и на кръстосващия като сива сянка из града Херуфим полицейски следователи съвсем обезумели и започнали да привикват през вечер отец Петров по време, когато и Господ спи и когато обикновено викат престъпници, преди да ги разпнат. И двамата следователи, разказват очевидци, имали кръгли, зли и втрънчени яркосини очи, а младите им вълчи мозъци надушили някак, че отецът не е добре със здравето, че лъжи и клевети биха могли да го довършат не само окончателно, но и безнаказано, и го разпитваха и издевателстваха над него старателно, дълго и твърде успешно.

През следващите няколко месеца страх, прах и забвение покриха черквата „Свети Георгий“ в долния край на града. С плашеща и неестествена бързина по дуварите и по остъкленieto на притвора плъзнаха сиви съскащи бръшляни, бурен и коприва с твърди тръни и козиняви листа като смрадна пърчовина израснаха изпод основите на черквата и покриха стените почти до керемидите, а двора покриха с гъсталак, по-висок от човешки бой. Не се виждаше човек да влиза или да излиза от черквата, нищо не се провиждаше и в сивия гъсталак около нея, само ята от дребни, зли и вресливи гарги прехвърчаха и си разказваха легенди за чудна врана, дошла изпод земята. Почти нематериален и само от време на време с празен поглед и раздърпано расо през гъсталака в двора се мяркаше младият отец Бончо, самият той покрит със страх,

прах и забвение. В градчето се говореше, че трудно понесъл безкрайната сатанинска нощ, отворил се от себе си, понеже наклеветил пред следователи и съдници учителя си, и затова няколко пъти опитал да се самоубие. Все не успявал – нещо неведомо късало въжето, разплискало паничката с отрова или зацепвало в ударника на пистолета. И сега той живеел в черквата или някъде около нея, или под нея – никой не знаел със сигурност, а и никой не пита от страх да не научи откъде идват тъмните стонове, които се носят от време на време откъм гъсталака.

Няколко дена след като съмна, дядо архимандрит изведнъж се състари, промени се неузнаваемо и продължаваше да се сбръчква и вехне, докато разбра, че това е от слънчевата светлина, и се затвори в дома си. Оттогава никой не го е виждал, пердетата на прозорците на стаята му са винаги плътно спуснати и никой не знае как изглежда вече дядо архимандрит, нито как се чувства и дали изобщо го има. Прах и забрава покриха името на стареца и хората дълго и безпомощно се напругаха и все не успяваха да си припомнят как се обръщаха към него в дните преди мрака.

Битката на Божиите ангели със Сатаната, предсказана в Апокалипсиса и случила се в небесата над градчето, прогони сякаш завинаги Лулавия от околностите. Казват, че след поражението в небето Злото, изпълнено с удивление и бяс, отишло заедно с прокълнатите си превъплъщения при отец Петров, за да види с очите си заради кого небесата и техните воинства се сражаваха с него и го победиха. Дълго време след това децата разказваха

как, виейки и бълвайки огън, Нечестивият долетял пред параклиса и се нахвърлил върху отец Петров, как отец Петров се сборил с него, вдигнал го нависоко и го забил със страшна сила вдън земя и той потъвал, потъвал, докато потънал завинаги. Малко хора даваха ухо на детските приказки, но когато децата успеяха да придумат някого, те го завеждаха при параклиса, където недалеч от входа се виждаше дълга и издута линия от разтопен кварц, лъснала като свиреп белег върху лицето на земята.

Всички енориаши на отец Петров се завърнаха при него за неделните и празничните служби. И още се завръщаха, и се множаха все повече, и параклисът не ги побираше, но се случи знамение привечер – може и да не са били добре закрепени стените на параклиса една за друга, но стеничката с камъшената врата се откачи, стовари се на тревата и така си остана. Преместиха я до оградата и в неделя и по празниците хората се събираха вътре, но и отвън и вече всички виждаха и чуваха добре своя свещеник. Прав пред олтара, отец Петров отново се вглеждаше както преди в своите енориаши, отново им се усмихваше и заслушан в тихите, но отчетливи езерни вълни отвън, си припомняше нечутия ход на небесна лодка, после протягаше ръка напред и започваше своята неделна проповед.

Така дойде и тази неделя, когато, докато говореше и обхождаше хората с поглед, мисълта му прелетя над главите им, напусна параклиса и спря в ъгъла на поляната – там, където предната събота след края на заупокойната служба на Черешова задушница беше забелязал между тревите тихо сияние. Тогава, след като хората си отидоха,

вслушвайки се внимателно в учестеното туптене на сърцето си, той приближи бавно до ъгъла и усети тиха благодарност като топъл вятър да струи от земята и неясен шепот да поклаща едва-едва върховете на глухарчетата. Навикнал на какво ли не от времето на дългата си служба, отец Петров се прибра у дома замислен, моли се дълго в съботната вечер и молитвите му бяха учудени.

На другия ден отиде отново при параклиса. Беше привечер, чуваха се шурци, денят все още не беше си тръгнал, а нощта пристъпваше търпеливо на прага на света и бавно стъмняваше ъглите му. Отец Петров отнесе в края на поляната бяла ленена кърпа и я постла на тревата, постави върху нея Свето евангелие и малък свещник, припали свещите, събра ръце и дълго и горещо се моли. И тогава ги видя.

Стояха пред него смътни и прозрачни, но се провиждаха и уплътняваха и постепенно ставаха седефенобели, гъвкави и фини, стояха коленичили с наведени глави и молитвено събрани ръце, излъчваха разноцветни сияния, поглеждаха го и се усмихваха. Всички бяха с бели бради, не се виждаше по лицето на никого крив белег и нищо не нарушаваше покоя на тяхната молитва. Без да откъсва поглед от призрачната група, отец Петров коленичи вцепенен, затвори очи и само душата му шепнеше молитва за прошка и покой, а когато отново погледна, около него нямаше никого и сякаш никога не е имало, но се носеше дъх на озон и на стрит ерусалимски карамфил, светли контури се разпадаха като светулки и топли вълни заливаха юнската нощ. Отец Петров се прекръсти и за

първи път от толкова време се зарадва без страх. После събра ръце, затвори очи и зашепна.

... Далече от него и високо над нощта няколко бледи ивици светлина като реактивни следи се губеха там, където, зареяли поглед във фучащата и мразовита тъмнота, спасените души летяха безмълвно. Те не се поглеждаха и всеки от тях беше заслушан в своите си мисли, докато не се чу тихата молитва, която стигаше до тях на кратки и забързани изречения от поляната край езерото в средата на смаляващата се планета. Страстната молитва ту изчезваше, ту се чуваше отново, ту се усиляваше така, сякаш свещеникът лети редом с тях, ту се губеше и се чуваше едва-едва. Светлите души летяха и сияеха в своето спасение, понякога някой от тях поглеждаше надолу, строгото му лице се отпускате, замръзнала сълза отлиташе в пустошта и той дълго се взираше в сиянието на планетата, търсейки с поглед между облаците най-светлия дом на Божията обич, най-чистия храм на Божията прошка – параклиса на отец Петров.

В тази история всичко е измислено... В нея няма послания, няма поуки, нито истински имена, събития и хора и всички прилики – по фонетични или героични белези – са случайни. Единствено истинско е личното възхищение на автора от чистата, непресторена, безкористна и откровена вяра на отец Петров в Бога.

